

ХРИСТИАНСКИ СЪВѢТЪ

МѢСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ

Всичко за „Христиански Съветъ“ се изпраща до:
Павелъ Мишковъ — Варна.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ

За България 3 лв. За странство 4 лв. Всичко въ предплатата.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	стр.		стр.
1. Источна звѣздо — R. Heber	1	6. Конгреса на Българския Евангелизъм — Делегатъ.	12
2. Българизмътъ въ горнилото на съдбата: Задачата прѣдъ Евангелизма днесъ — Ст. Ватралски.	2	7. Бѣгли впечатления отъ конгреса — Ст. Ватралски	13
3. „Учителски Вѣстникъ“ за народната църква — П. Д.	7	8. Най-благородното ни наслѣдствено право — Прѣветъ Ив. Стефановъ.	14
4. Пробуждането на душата — Прѣв. Ст. Бочевъ.	8	9. Изстпнали — А. Воденчаровъ	16
5. Безсмъртието на душата и неговото влияние въ живота — Д. Н. Фурнаджиевъ.	11	10. Ситѣжни наѣтви —	16
		11. Хроника и Вѣзѣжки	16

Reginald Heber.

Источна звѣздо.

„Звѣздата Негова видѣхме на истоки
(казали малрепийт) та дойдохме да Му
се поклонимъ.“ Мат. 2.2

Источна звѣздо, зорице свѣтлава,
Въ мрачната нощъ ти намъ нѣтъ покажи;
Съ милата твои заря привѣтлива,
Води дѣ Божий Отрокъ днесъ лежи.

Води при скотекитѣ ясли въ обора,
Дѣ възделѣний нашъ Воздъ се роди:
Тамъ дѣ, съ крила си трептенци надъ двора,
Божии ликъ съ пѣсни и музика бди.

Ако човѣцитѣ и да не знаятъ,
Че Обѣщаній дошелъ младенецъ,
Ангели съ пѣсни го величаятъ,
Веѣхъ Изкупитель, Баща и Творецъ.

Иска ли жертви Той скъпи и много,
Бисери, злато, ливанъ меризливъ?
О, брате, много по-цѣнни сѣ Богу
Сърдце любяще и духъ покорливъ.

Источна звѣздо, пѣгрѣи ни въ сърдцата,
Всички прѣвъ свѣтекій мракъ не изведи
Тамъ дѣ се пѣе днесъ „Миръ на земята“,
Тамъ дѣ Надеждата днесъ се роди.

СТОЯНЪ ВАТРАЛСКИ.

Българизмътъ въ горнилото на сѣдбата:

Задачата прѣдъ Евангелизма днесъ.

Веднѣжъ до всѣхъ индивидъ и племе
За изпитна дохожда страшно врѣме,
За правий пѣтъ завѣтно да рѣши
Или отъ право за животъ да се лиши.

Lowell

Ние българитѣ днесъ сме най-жалкиятъ, най-оноправданиятъ и най-сѣсипавъ въ свѣта народъ. Ние сме поразени и ранени, изнудени и омърлушени. Прѣзъ текущата година, ние изгубихме стотина хиляди млади сили: убити, болни и ранени; около единъ милиардъ левове, непрѣсмѣтнати имущества, неброени още градове, три области и всякото си реноме. Въ тая минута, нашата народностъ се удушва отъ сърби, гърци, власи и турци. Ние гледаме; сърдцето ни се свива отъ болки; но нищо не можемъ да сторимъ. Поразени, ограбени, оклѣветени; ние нѣмаме ни сила, ни здраве, ни имотъ, ни бодростъ, нито добро име.

Нашето бѣдеще е безнадежно и сѣвсѣмъ мрачно. Ние сме заобиколени отъ всички страни съ отнети отъ насъ скалисти крѣпости въ рѣцѣтъ на наши кръвни врагове, всички увеличени съ наши провинции, всички засилени на наша смѣтка и гузно съюзени съ единичка цѣль да задържатъ плячката си. Освѣнъ това, че сме заобиколени съ неприятели, които не знаятъ срамъ нито снѣбъ ние нѣмаме въ свѣта нито единъ народъ приятель. И икономическата ни перспектива е отъ сѣщата краска. Прѣзъ изтеклата българогубителна война, ние осиромашехме и потѣпахме въ ужасни дългове, които намѣсто нужнитѣ стопанствени прѣдприятия ни прѣдвѣщаватъ голѣми данъчни тегоби и никаква надежда за икономическа избава. Ако земемъ прѣдвидъ некадърността и корупцията на българската управа, нашето бѣдеще като народъ е твърдѣ грозно и проблематично.

Като за чучуль на това ужасно положение и перспектива, станали сме и за посмѣшище на свѣта. Ние говоримъ, малцина слушатъ, никой не ни вѣрва; боли ни, никой не иска да знае; охкаме, никой не ни жали; поозжимъ се нѣкому (по стара привычка) никой не се плаши; свѣтътъ гледа и се цинично кикоти.

Е, сега? Това е днесъ сѣдбоносниятъ, това е сфинксовиятъ прѣдъ нашия народъ въпросъ — е, сега? Що значи тая провала, въ която се отъ невидѣлица срипахме? Що значи този ужасенъ найвѣ кошмаръ, който ни измѣчва и задушава? Кой ще ни спусне стѣлбица за изходъ? Кѣдѣ е истокътъ на нашата надежда?

Нѣкой день съ надежда съмъ да се занимаемъ съ другитѣ трѣпетни въпроси. А сега ще кажа, че това кошмарно и повидимому безизходно положение значи, между друго и главно значи, че българизмътъ е поставенъ днесъ въ горнилото на Сѣдбата за изпитаня. Вѣтърѣтъ съ вѣялката изпитва има ли жито между плѣвата; огнѣтъ съ горнилото изпитва има ли злато между неблагороднитѣ метали и долни вещества и нашата народна криза, посрѣдствомъ злополуката и страданията, изпитва има ли човѣци между българската гана, има ли човѣщина между ганьовщината. Ние често сме се хва-

лили, че сме най-жизнеспособниятъ между балканцитѣ народъ. Вѣрно ли е това? Риторство и самохвалство сега сѣ вѣтрѣ. Дошло е врѣме, съотечественици мои, да го докажемъ *надъло*, или да заплатимъ за тая лъжа съ главата си.

Споредъ мене, намъ като народъ, сега, за сега остава само една единичка надежда: *урокутъ* отъ вчера прѣминалитѣ прѣзъ главата ни пагила; поуката отъ прѣживитѣ ужаси — *поуката*. Сѣдбата — конто, макаръ не така лукава, е не по-малко жестока отъ нашитѣ врагове — днесъ ни повелява: Поука или гибелъ — избери! Този страшенъ ултиматумъ е прѣдставенъ отъ единъ български поетъ така:

„Народе мой,
На тебъ се е вторачено вгледала
Сѣдбата безпощадна, като хала,
И казва строго: Ганьо, избери!
Поука или вѣчната *провала*.”

Ако и днесъ не извлечешъ поука
Отъ сърдцетровната си злополука,
Тогазъ, въ позоръ, заслужено умри,
Като глупецъ, на врѣмето подъ чука.“

* * *

Сега, при такова ужасно положение, прѣдъ такава грозна перспектива, срѣдъ тая епохална криза и сѣдбоносна изпитаня, — сега, съ лице обрнато къмъ върховната на българизма нужда — нуждата отъ поука, — нека се попитаме: каква е задачата, главната задача, прѣдъ българския евангелизмъ днесъ? Какво трѣбва той да више като първа прицѣлна точка въ програмата на своята дѣйностъ прѣзъ тая зима, прѣзъ тая кръстопѣтна година? Явно е че тя се опрѣдѣли, прѣдписва и дори съ фатална необходимостъ се налага отъ самата неотложна и сѣдбоносна нужда, а именно: (Задачата прѣдъ евангелизма днесъ е) *да достави спасителната поука*.

Разбира се, ние може да погледнемъ, и добрѣ е да погледнемъ, на кризата като наше благоврѣме. Скрѣбъта подсѣща хората за Бога, единичкото въ таква врѣмена прибѣжище. Страшниятъ край на досегашния имъ пѣтъ кара мнозина да питатъ и да се вслушватъ кога хората приказватъ за другъ, новъ пѣтъ.¹⁾ Фалиментътъ на досегашнитѣ имъ водачи и учители кара хората да се озѣратъ и вгледватъ за-дали нѣма нѣиде по-умни и по-безопасни такива. Народътъ смѣтно днесъ търси пѣтъ, изходъ, свѣтлина, водителство; и ако не ги намѣри у насъ ще отиде да ги търси другадѣ.

Може да се погледне, на второ мѣсто, и право е да се погледне, на тая народна нужда като даваща съврѣмена насока на нашитѣ дължности. Новѣйши обществени положения и особно нови належащи нужди, не прѣдвидени кризи, всѣкога „учатъ нови дължности“ и

¹⁾ „Народътъ, разколебанъ въ много отношения въ своята вѣра къмъ старото, но не загубилъ нищо отъ своята нравствена динамика, е готовъ да възприеме всичко ново, стига само да бѣде прѣдприето съ честната цѣль, да се намѣри спасителенъ изходъ изъ тежката политическа криза“ Проф. Шишмановъ. *Свободно мнѣние* № 2, стр. 11. Това се потвърждава и отъ факта, че напоследъкъ евангелскитѣ слушателства се всѣждѣ изъ България увеличаватъ.

имъ даватъ нова насока. Но понеже изпълнението на прѣдмѣтната длъжностъ — доставяне спасителната поука — е съпроводено съ голѣми мъчности и тежки отговорности, тая длъжностъ е нѣщо повече отъ длъжностъ. Ти е, както казахме, наша истинска задача. Това ще стане сѣ по-ясно като разгледаме нейната форма, нейното естество и сѣщество.

I. Тя е по форма задача двойствена; т. е., нейното сподручно разрешение зависи отъ два фактори: първиятъ да достави и прѣдаде поуката; вториятъ да я възприеме и приложи. Едното зависи отъ приспособенитѣ за такава работа и посвѣтенитѣ на това дѣло идеалози апостоли; а другото — отъ народа и водителитѣ му. За това:

II. Тя е задача сложна и мъчна. Мъчнотиитѣ сж и умствени и морални. Мнозина не могатъ да схващатъ възпроситѣ освѣнн повърхностно, и не се довъриватъ на редкитѣ мислители. Други не си даватъ потрѣбния трудъ за да ги схващатъ, още по-малко да ги практикуватъ. При това,

„Свѣтскиятъ плѣтско мѣдрува,
Плѣтскиятъ мисли развратно:
Злото добро му се струва,
А пѣкъ доброто — обратно“.

Друга мъчнотия е че, макаръ и гласно да заявява противното, свѣтътъ въ сжщностъ не обича да му се говори истината. Множество искрени благодѣтели на човѣчеството — за примѣръ: пророкътъ Иеремия, философътъ Сократъ и проповѣдникътъ Савонарола — сж станали жертва на тая човѣшка изпорченостъ. Тълпата иска да я лѣскаешъ, инѣкъ тя те угрозява съ гонитба или изолриане¹⁾.

Ето защо не е мъчно да се критикува подиръ събитията, „слѣдъ като се катурне колата“; да диримъ виновницитѣ на народната катастрофа; да ги намѣримъ, да ги накажемъ, да ги избѣсимъ. Лесно е да обвиняваме нашитѣ врагове въ коварство, и Европа въ прѣстѣшно равнодушие. Това е лесно, това е популярно и по лошо отъ безполѣзно. Ала е доста трудно — трудно защото засѣга невсѣкому достъпнитѣ основи на общественото битие — да сложимъ прѣсъ върху конкретната поука: да кажемъ какво именно е най основно да се знае, и какво именно е най-сжщественно, най-ефикасно да се прави. И може би още по мъчно е да накараме народа и водителитѣ му да възприематъ тая спасителна поука и да си дадатъ трудъ да я прилагатъ въ дѣлничния си животъ.

III. Тя е по сжщество задача морална. Това се твърди отъ разни видни хора привърженици на разни наши школи. Прямо или косвено, сжзнателно или несжзнателно тѣ всички поддържатъ че задачата е мо-

¹⁾ Народътъ отива по ония които, подъ прѣдлогъ че го сжвѣтватъ или се допитватъ до него, постоянно го лѣскаятъ. Върху тая слабостъ на тълпата паразитствуватъ всички демагози, тѣй избивни всѣкога и почти всѣждѣ. Въ конкретния прѣдъ насъ случай, народътъ би обичалъ да чуе — и той го вече слуша и чуе — че виновни сж водителитѣ: „личния режимъ“, министратѣ, шефоветѣ и военачалницатѣ. А ти си — невинна жертва. „Досежно враговетѣ ни: „Тѣ сж хищни, коварни, лукави, опалници, диваци и жестоки убийци. А ние българитѣ: навъни, искрени, правдивни, културни и толерантни“ Той малко иска да знае че отвѣдъ границата, ораторътъ говори противното — или, по точно да се изрази — говори сжщото, съ разнѣна само на народнитѣ имена. И тълпата пакъ ржкопѣска.

рална. Защото „злото е въ хората“¹⁾. Защото „погромътъ на България се дължи . . . на безхарактерността на нашитѣ държавници“²⁾. „Виновникъ за катастрофата на българизма е самиятъ българинъ“³⁾. Поради което потрѣбна е „основна обнова: повъ животъ, нови хора“⁴⁾. „Трѣбва да се намѣрятъ на всѣка цѣна нови начала“⁵⁾. „Гнилото, прѣстѣпното, заразното трѣбва да се отстраня“⁶⁾. Прѣдстои ни да промѣнимъ „досегашия си умъ“⁷⁾. Изиска се изправлението на „народния компасъ“. Спасението на българизма е въ моралното повиваване, въ колективната обнова на българската душа.

IV. Тя е прѣдлично задача сванеметска. Не отричамъ че тя е всебългарска длъжностъ и общонародна грижа. Днесъ всѣки събуденъ българинъ усѣща наложимостта ѝ. Всѣки сжзнателенъ общественъ дѣецъ се терзае отъ нея, труди се надъ нея, и всѣки общественъ експлоаторъ злоупотрѣбвя съ нейното тежнение. Държавниците, трибуни и писатели се занимаватъ съ разрешението ѝ. Ала тя е прѣдлично задача на българския евангелизмъ; защото —

На първо мѣсто, тя отговаря на неговитѣ принципни претенции. Сигурно, не надминава рамкитѣ на тѣзи претенции. Тѣй, евангелизмътъ настойчиво гласи, че той е носителъ на учение, което съдържа въ себе си сила да възроди и да подигне тоя свѣтъ отъ единици, общества и народи. Че той е соль и видѣлина на свѣта. Че е сжкровищница на вѣчнитѣ Божки тайни. Че е пълномощникъ на Онзи който каза: „Азъ съмъ пѣтътъ, истината и животътъ“. Всичко това вѣрно ли е? Поне частъ отъ това вѣрно ли е? Тогазъ, тежката криза расова, въпниющата нужда народна сж едноврѣмено и зовъ и благоврѣние за българския евангелизмъ да оправдае тѣзи свои претенции.

На второ мѣсто, тя е евангелистка задача защото у насъ липсватъ други по-приспособени за тая пужда просвѣтители. Я се запитайте: кой, ако не ние евангелиститѣ, ще помогне на майка България днесъ да си научи урока? Кой —

Поповетъ ли? тия цербери на византизма у насъ. Попското понятие за поука и просвѣта се прояви напоследѣкъ въ инквизиторскитѣ имъ похвати спрямо покоренитѣ мохамедани. Намѣсто съ проповѣдъ и убѣждение, тѣ кръщаваха помацитѣ съ шайки и побоница, което позорно събитие даде обиленъ материалъ на учителитѣ имъ, гърцитѣ, да ни черпятъ прѣдъ Европа, възмути и подбуди тракийскитѣ мохамедани къмъ възтание и достави основно оправдание на турнитѣ да обвържатъ България съ тежки задължения. Да не бѣше му побъркала втората война, поството се е заканвало и готвѣло, по сжщата метода, и насъ евангелиститѣ да прави византици — народонъ — православни! Тѣкмо когато нѣкои отъ насъ, на собствени разиски, защитвахме българизма съ рѣчи и статии въ Англия и се хвалѣхме че България е твърдѣ толерантна страна, тѣ ни готвѣли инквизиторско прѣкрѣщаване. Защо? За да станемъ православни: „православни“ като гърцитѣ, „православни“ като сърбитѣ, „православни“ като власитѣ, „православни“ като руситѣ, — може би най-славни отъ

1) Проф. Пв. Шпшмановъ, *Свободно мнѣние* № 3 стр. 9.

2) Д. Мишевъ, *Своб. мнѣние* № 10 стр. 3.

3) Ст. Михайловски, *Дневенъ Бюлетинъ* № 97.

4) Д-ръ Джидровъ, въ рѣчь на площадъ Позитано, София.

5) Проф. Пв. Шпшмановъ, *Своб. мнѣние* № 8 стр. 2.

6) Д. Мишевъ, *Своб. мнѣние* № 7 стр. 3.

7) В. Ж. Велчевъ, *Своб. мнѣние* № 7 стр. 4.

всячки православни. Като погледна дѣлата и по тѣхъ сѣдя за душата на тия православни българоядци, да бѣхъ билъ азъ, дѣдо попе, днесъ „православенъ“, струва ми се че щѣхъ — въ случай че не можехъ да стана или „схизматикъ“ или „протестантинъ“ — щѣхъ да искамъ земята прѣдъ мене да се разтвори, да ме погълне, та да избави свѣта отъ едно „православно“ чудовище!¹⁾ Но — на прѣдмета си. На всѣки случай, днесъ за днесъ, никаква просвѣтна поука не може да се очаква отъ нашитѣ попове и владици, тия грѣцки чираци и жалки тъмничари на Христовия свѣтликъ.

Политиканитѣ ли? Ние досега знаехме нашитѣ политически дѣйци за хора хищни, недобросѣвѣстни, лѣнниви и надути; но тая година тѣ се прочуха съ ново отличие: излиза че давлещето между тѣхъ мнозинство, включително висшитѣ военачалници, включително всичкитѣ партийни шефове, сѣ хора неимовѣрно глупави. Както българското войнство прѣзъ пѣрвата война се отличи по храбростъ, така българската управа, българската дипломация удиви свѣта съ своята умствена несостоятелностъ. По това днесъ и въ България и въ странство двѣ миѣния нѣма. И може ли да има? Вижте какво вършатъ сега, подиръ великото нещастие. Подъ прѣдлогъ, че търсятъ виновницитѣ на разгрома, тѣ се взаимно обвиняватъ и взаимно оплюватъ. Това е сцена, колкото позорна, толкозъ и глупава. Като че ли сѣ цѣль да оправдаятъ прозвището „гробаря на велика България“, тѣ искатъ да доизкопатъ гроба на родината, въ който и тѣ сами ще се сринатъ. Ако има искрени и умни български политици, тѣ не сѣ още открити; сигурно, не сѣ първенци. Ето защо не може да се чака свѣтлина и поука отъ нашитѣ професионални народни политици.

Социалиститѣ ли? тия тѣрбухомисленци философи. Социализмътъ при прѣвъ погледъ е доста надеженъ. Обѣщава щедро. Изглежда усърденъ. Доста отъ приврженицитѣ му сѣ усърдни и дѣйни. За събаряне го бива. Критиката му сѣче като Муса Кеседжия. Той ни е довѣйде и потрѣбенъ: безъ него политическото ни благо би се съвсѣмъ усмърдѣло. Ала изправенъ прѣдъ днешната ни върховна нужда — обнова на живота и спасение на българизма отъ изчезване — социализмътъ е безсиленъ като остриганъ Самсонъ. На пѣрво мѣсто, той не ще иска да стори това нѣщо. Ако е вѣрненъ, послѣдователенъ на себе си, той нѣма да желае да спасява българщината отъ гибель. Той не е „патриотаръ“, той е интернационалистъ. Ако загине България, — да живѣе Сърбия, Гърция, Ромѣния. Що отъ това, че изчезналъ българизмътъ? Социализмътъ си е социализмъ. Нему е сѣ едно. Не, — нему е по-добрѣ. Единъ народъ по-малко е едно тѣржество на интернационализма. На второ мѣсто, той не би могълъ да го стори и да иска. Задачата, както видѣхме, е по същество морална; а социализмътъ борави само съ материални лостове. Той не познава мораленъ двигателъ, нито вѣрва въ неговата ефикасностъ. Това, обаче, не прѣмахва, не измѣня факта на абсолютната въ случая нужда за морална динамика, която материалния социализмъ не признава, та камо ли да я достая.

¹⁾ Най-доброто което може да се каже за грѣцката у насъ калугерщина, и тѣй нарѣченото православие, е слѣдното: подъ театралнитѣ форми на машинното фарисейство, подъ сръднѣвковнитѣ дебери на мухлясалото отшелничество, подъ вкаменитѣ догми на сколастичния византизъмъ има погребено съкровище; ала нѣма кой да го открие.

Учителитѣ, професоритѣ и литераторитѣ ли? — Какво да кажемъ за професитѣ народни наставници? Мнозинството наши учители сѣ социалисти, за които вече говорихъ. Повече отъ нашитѣ литератори и художници сѣ твърдѣ „шаренъ свѣтъ“, съ леки прави и тежки претенции, щурайки се изъ живота и мисълта безкомпасно; а въ случай, че имъ се завие свѣтъ, залавятъ се за готовата социалистическа философия, като куцъ за патерица. Има, обаче, между българскитѣ писатели, критици и поети, особно между професоритѣ, високо просвѣтени и солидни мислителци; на които не може и не бива да се откаже нито способностъ, нито уважаемо достоинство. Тукъ има и книжно знание, и умствени дарби, и неоспорима оригиналностъ, и желаема обективностъ, и добро намѣрение. Въпрѣки това, нашитѣ учители и професори, както явствува отъ резултатитѣ, сѣ лоши възпитатели. Особно слаби сѣ тѣ въ най-потрѣбното за живота общественъ: етиката, какъ да се живѣе. Тѣ фабрикуватъ хора „учени“ — въ кавички, — интелектно по-изостреви; ала не и най-дѣннитѣ за единъ народъ граждани: хора характерни, хора правдиви, хора добросѣвѣстни. Тѣ развиватъ ума за смѣтка на сърцето, въ ущѣрбъ на душата. За това у насъ линсватъ нравствени герои. На какво се дължи това? То не се дължи на неумѣние у професоритѣ да прѣподаватъ, нито неспособностъ у младежитѣ да възприематъ най-дѣннитѣ за човѣщината истини; а — на възпитателския мирогледъ. Тѣхниятъ материалистиченъ мирогледъ, независимо отъ волята имъ, опорочава дори фатализира цѣлата имъ дѣйностъ. Ето защо и професитѣ ни наставници даватъ слаба надежда за необходимото коренно морално освѣтление на пѣрвитѣ изходни стѣпки изъ грозиящата ни криза.

Вѣстницитѣ и списанията, бидейки само канали за миѣнията на дотукъ изброенитѣ фактори, сѣ по сжщитѣ причини несостоятелни за прѣдстоящата мисия. Съ изключение на новото седмично списание „Свободно миѣние“, пресата у насъ е долнопробна. Колко българскитѣ ежедневници вѣрватъ въ истината и колко се срамуватъ отъ лъжата, сведочи фактътъ, че самата имъ дата е ежедневна, умшлена лъжа. Подъ вдѣхновение то на хора партизани и дирекцията на хора гешефтари, нашитѣ в-ци се издаватъ не за просвѣта, а за рупцета.

Явно е, прочее, че всички тия класи — попове, политици, реформатори, учители, писатели и вѣстникари — не сѣ приспособени, поне за сега, даватъ слаба надежда да се отзоватъ успѣшно на днешната народна нужда Единици, като поета Михайловски, сѣ гласове вѣпйущи въ пустинята на книжовното пустословие. Тѣй щото, прѣдстои на Евангелизма, ако не да замѣсти, то —

V. *Да коретира и допълни* другитѣ просвѣтци въ страната ни фактори. Когато, напр., свещеникътъ каже:

Вѣрата е важна. Православната вѣра запази народността ни подъ турското иго; тя ще и спаси и сега; и пр. Ние трѣбва да добавимъ: Да, дѣдо попе, вѣрата е важна. Много по-важна отколкото ти подозирашъ. Огъ колкото българското държавничество догажда. Ала не черупката, а ядката; не дрехата, а тѣлото; не формата, а духътъ на вѣрата сѣ важни. Буквата убива, а духътъ животвори. Да, православието запази народа подъ турско. Но сжщото стори, напримѣръ, мoiseизмътъ за еврейтѣ, григорианството за арменцитѣ. Значи, спасителността ѝ се дължеше не на случайността, че бѣ православна, а на факта, че бѣше *въра*

различна отъ оная на господаритѣ. Днесъ именно това я прави опасна: не е „православна,“ че е една и съща съ господарската въ Добруджа и Македония. Православието сега става главенъ инструментъ въ рѣцѣтъ на българондцитѣ. Прочее, отъ чисто патриотично становище: Спасението на българщината днесъ изисква *различна* въпра отъ оная на гърцитѣ, сърбитѣ и власитѣ. Каква? Отговорътъ на тоя въпросъ чака васъ, евангелиститѣ.

Политическиятъ у насъ дѣйстви знаятъ за основа на държавно величие само *силата*. Науката и културата тѣ цѣвятъ, защото „Знанието е сила.“ Държавническата имъ мъдростъ се почти изчерпва съ всеизвѣстния лозунгъ: „Съединението прави силата,“ отпечатанъ върху българскитѣ монети и зградата на българския парламентъ. Същата идея цари и въ „Славянска Бесѣда:“ „Въ сговора е силата на славянитѣ.“ Намъ прѣдстои да посочимъ, че —

Съединението дѣйствително създава сила, както се яви, за примѣръ, въ балканския съюзъ, тоя съюзъ, който бѣ същевременно и тържество на тая истина и доказателство за нейната непълнота. Въмѣсто да изкупи страданията и злинитѣ на войната съ осъществение на свѣтлия политически идеалъ — Конфедерация на балканскитѣ съединени държави — съюзътъ рухна върху раненото тѣло на единъ отъ съюзницитѣ. Другъ съюзъ смаза България заедно съ собственитѣ си надежди за спасителната за всички балканци конфедерация. Защо? Защото ако и да знаеха, че „Съединението прави силата,“ балканскитѣ държавници не знаеха *какво създава съединението*.

Намъ прѣдстои да допълнимъ тая фатална липса. Намъ се пада да покажемъ, че отъ силата има нѣщо по-велико, по-божествено, по-спасително, по-сѣществено за живота на общества и народитѣ, а то е *правдата*. „Богъ е въ правдата, а не въ силата.“ Спасението е въ правдивостта, а не въ могъществото. „Правда народъ възвишава.“ Ето това схващане правеше Гладстона най-великъ на своя вѣкъ държавникъ, — великъ и благословенъ!

Ами силата нѣма ли никакво значение? Има, и то голѣмо. Могъщество безъ правдина е силно и велико зло. България днесъ е жертва тъкмо на такава сила безъ правда. Силата подчинена на правдата е велико благословение. Държавничеството може да се уподоби на всадничество, кждѣто силата е конь, а правдата — всадникъ. Прочее, надеждата на българизма, па и на човѣчеството, е въ силата на правото, а не въ правото на силата.

Лъжитъ наши партии, които съдържатъ много отъ нашитѣ добри младежи и идейни хора, съзнаващи необходимостта за обновя на страната, съ настойчива самоувѣреностъ прѣпоръчватъ като цѣръ за недѣвитъ на нашия държавенъ организъмъ *демократизма*: числено и качествено демократизиране на народа и учрежденията. Въ думитѣ на единъ отъ най-вѣщитѣ наши критици—проф. Ив. Шишмамовъ: „Спасението на страната е преди всичко въ нейната искрена демократизация, въ строгия общественъ и държавенъ контролъ и въ економическата и политическата еманципация на широкитѣ маси.¹⁾“

„Спасението...е. въ искрена демократизация.“ Вѣрно, ще кажемъ ние; ала само въ случай че се помни

какво 90% отъ успѣха на тия мѣроприятия и институти се дължи, и всѣкога ще се дължи, не на формата, която зиматъ, а на духътъ, който ги движи; не на демократизма на учрежденията, не на числеността на участващитѣ въ тѣхъ хора; а на *искреността*, добросъвѣстността въ прилагането имъ.

„Спасението на страната е. въ строгия общественъ и държавенъ контролъ“ . . . Добръ, да се съгласимъ. Но не забѣлѣзвате ли и тукъ една непрѣдвидена, една фатална липса? Кой ще контролира душата на тия контролбори, за да ги направи *искрени*? Ето това, господа евангелисти, — да посочите на тая фатална липса, да доставите това необходимо звено, е ваша работа.

Колкото за нашитѣ републиканци, помолете ги да проучатъ какво се върши днесъ въ най-новитѣ републики, Китай и Португалия. Ако мислятъ, че кръвнитѣ тамъ неправди се дължатъ на обстоятелството, че сѣ *нови*, нека проучатъ старитѣ републики въ Южна Америка, наприимѣръ Мексико, дѣто периодично анархията всѣкога свършва съ кървавъ деспотизмъ и деспотизмътъ — съ кървава анархия. И защо досамъ Мексико, въ Съединенитѣ Щати, демократията е „най-идеална?“ Дали се призивае или не, отговоръ на тоя въпросъ има само у евангелиститѣ.

И за *възпитателитѣ* евангелистътъ има дума. За примѣръ това: Ти учителю, ти родителю, създавашъ младежи учени, просвѣтени, образовани. Добръ, слушай: *Образованъ* значи уподобенъ, оформенъ по образа и подобията на Нѣкого. На кого? Има единъ, само единъ идеаленъ. Всѣки който душевно не е добилъ тоя Образъ, не е образованъ, а е *обезобразенъ*. Безобразникъ е. Складъ знания не съставятъ културенъ човѣкъ, както купъ строителенъ материалъ напръченъ неразборно не става къща. Вамъ, господа, прѣдстои да припомните вѣнеца на културата и цѣлѣта на възпитанието — човѣшкия характеръ: да покажете модела — благословения Образецъ.

Ето какво е вашето високо послание, нашата благословена мисия днесъ между тоя народъ. Отдѣ знаешъ, че Богъ не те е въздигналъ срѣдъ тоя народъ, плътъ отъ плътта му и кость отъ костьта му, именно за тая негова епохална нужда? Отдѣ знаешъ? Сигурно, тая велика надежда е твоя: че онеправданото българско племе ще чуе, ще се смири, ще се умъдри, ще възприеме искрено благодатната евангелска истина, колто въ половинъ столѣтне ще го издигне и постави на незасаема между балканскитѣ народи висота.

Отъ догукъ казаното трѣбва всѣкому да е станало ясно че —

VI. *Тая задача ни се налага*, и ни се налага, *като изпития* прѣдъ страшна алтернатива. Изисква се на всѣка цѣна отъ трудъ и жертви да и разрѣшимъ, или, както се случи прѣди петъ вѣка съ богомитѣ, да изчезнемъ въ близко или далечно бъдеще като учение и като движение въ тая българска страна. Намъ, като български евангелизъмъ, прочее, прѣдстои: да се издигнемъ до висотата на своето евангелско назначение, да достигнемъ равнището на нашето високо звание, та съ обмислени рѣчи, усърдни думи и живи дѣла да бъдемъ сѣячи и разсадници на тая необходима за цѣлата нация спасителна поука, или — храни Боже! — да се откажемъ и да загинемъ заедно съ народа си.

Има най-малко четири начини на отказъ, на уклонение отъ длъжностъ. *Първо*, отказъ честенъ и форма-

1) Свободно мнѣние, № 8, стр 5.

лень: Това е, братко, работа тежка. Това е цѣлъ подвигъ. То значи себезотрѣкъ, истински апостолатъ. Тукъ се изискватъ себезабрава, безспиренъ трудъ и голѣми жертви. Азъ такава цѣна не плащамъ за спасението на никой народъ. При това, народътъ може да ме не послуша; а безъ неговото участие, безъ народната правна обнова, спасението му е една невъзможностъ.

Второ, отказъ демагогски и неформаленъ. Като избѣгнемъ мъчнитѣ належаци и паврѣмenni въпроси, като: какво ни учи нашата злополука и какъ е изходътъ изъ днешното ни положение? И като си даваме тонъ на сериозна загриженостъ, ние можемъ, тъкмо както правятъ нашитѣ партизани, да „търсимъ истината:“ Кои сж виновницитѣ на погрома? Кои сж отговорни? Кой издаде заповѣдта? Кой я изпълни? Трѣбваше ли? Какво казалъ Гешовъ? Какво сторилъ или не сторилъ Даневъ? Камилъ паша, Съръ Едуардъ Грей, рускиятъ царъ, трѣбваше ли? Биваше ли? и пр. и пр. въпроси ялови, лесни и повече отъ безполезна; но които гъдальчатъ любовитството на тълпата, даватъ поводъ за етивно геройство и обѣщаватъ популярностъ.

Трето, има отказъ изрично уклончивъ, присторено набоженъ. Извѣстна е маниерата на фарисея. Когато се види изобличенъ съ нѣкоя покана да си изпълни дълга, намѣсто да се признае или извини, той се наежива, вторъжава се съ прѣструвна набожностъ и съ паето възмущение, и заема стойката на обвинителъ. Въ настоящия случай, фарисеятъ може да се опита да прикрие своето дезертъорство подъ булото на възмутено благочестие така: „Това, господине, е свѣтска, политична работа. Ти ме канишъ да спасявамъ нацията отъ гибелъ; т. е. да стана политиканъ. Азъ съмъ човѣкъ църковниъ. Работата на Христовата църква е спасение на безсмъртни души.“ (Моятъ отговоръ на какво е какъто слѣдва: Религията е или принципъ на живота човѣшки, или — както казватъ глупцитѣ — тя не е нищо освѣнъ едно пусто суевѣрје, недостойно за вниманието на сериозни хора. И ако твоята, г. църковниче, религия, която ти погрѣшно или лъжливо наричатъ Христовата, не умѣе да спасява каквото се вуждае отъ спасение сега, тукъ; ние нѣмаме никаква гаранция, че тя може да спасява каквото и да било нѣкога, нейде татъкъ надъ облацитѣ).

Четвърти и въ нашия случай страшно вѣроуетенъ начинъ на отказъ е полусъниото и цинично отклонение: да не възразимъ нищо противъ идеята и да не сторимъ нищо за нея. Може да не възразимъ нищо, защото и противопоставянето изисква енергия: даже може съ прозѣвка да кажемъ: „това си е така,“ и да продължимъ неизмѣнно сегашната си пѣтьомъ еъмъ мъртвилото присливна машиналностъ. До като будниятъ сионски стражъ рече:

„Любовята

И вѣрата отпаднаха до нула;

Замѣсти ги, уви, църковността —

На святъ животъ бездушната формула.“

Но и тогава ще има привидна, единъ видъ сомнабулна дѣйностъ, състояща се отъ громки проповѣди, гърлести недомислици, които отблѣсватъ мислещия умъ; банални позиви, които отвращаватъ чувствителното сърдце; богомерзски молитви, които се оировергаватъ отъ живота на молящитѣ се; антени и химни, мелодията на които ще е „медъ що звѣяти и кимвалъ що дрънка,“ а думитѣ имъ — обвинителна присѣда върху пѣвци и слуша-

тели. Слушателствата ни ще се състоятъ отъ разредени мъже, сѣ по скруполю модни, които ще турятъ въ диска по единъ левъ съ цѣлъ да изтеглятъ по десети; патруфени жени, парфюмирани и боядисани, евангелие на които ще бѣде модниятъ журналъ; паразитни младежи, едни хайти, други „благонадежни,“ всѣкога карьеристи, всѣкога „благоразумни,“ никога усърдни, никога героични. Искренитѣ души ще избѣгатъ отъ тая задущлива атмосфера. Пророци между насъ нѣма да има. Ако се появи нѣкой, не ще можемъ да го тѣрпимъ и ще го изгонимъ изпомежду си съ нѣкой благочестивъ цитатъ. Така ще вървимъ стремглаво низомъ, безъ сами да съзираме това — формализмътъ е слѣпороденъ, — ще вървимъ, докато загинемъ като оная малоазийска църква, която самъ Господъ нарече „сатанинско съборище.“

Ще загинемъ съ народа си. Но надъ нашия гробъ ще личи прѣсѣда:

„Тукъ, пѣтниче, почива и догива Българскиятъ евангелизмъ, който, като лѣнивъ и невѣренъ, биде ескутиранъ отъ Слѣбата за неразрѣшена задача и неизпълнено назначение.“

Ала защо да загинемъ подъ тая позорна прѣсѣда, когато прѣдъ насъ стои отворена другата алтернатива — да живѣемъ, да свѣтлѣемъ и да сме благословение на народа си. А това ще бѣде, ако се издигнемъ въ духа на Христовата истина до висотата на претенцитѣ си. Ако станемъ за тоя народъ живо слово, искренъ апостолизъмъ, истински евангелизмъ. Ако му кажемъ и докажемъ, ако повторимъ, потретимъ и стократимъ, че „Правда народъ възвишава;“ че „Начало на мъдростъта е страхъ Господенъ;“ че „Всичко съдѣйства за добро“ на народи, които искрено любятъ Бога. Че приближаване съчувствено Бога е начало на всѣко подобрѣние въ душата или обществото, както приближаване на пролѣтното слѣнце е начало на всѣка растителностъ, цвѣтъ и плодъ въ лѣтната природа. Тѣзи сж между спасителнитѣ за днешната нужда истини. Тѣ сж истини вѣрни, истини вѣчни. Тѣ могатъ да се кажатъ и докажатъ. И благословенъ си ти, евангелисте мой, ако го сторишъ.

Ако българскиятъ народъ нехайства. Ако залисанъ всецѣло отъ грижи и попечения материални, отъ култа на шкембето и философията на самунизма, той занемари развои на духовнитѣ си и морални качества, които сж необходими за успѣха на всѣкакви други истински успѣхи. Ако завлеченъ отъ низки страсти и плѣтски прищевки той атрофира душевнитѣ си истинки. Ако заслѣпенъ отъ школския материализмъ и негативната недоука, той си въобразява, че естественитъ въ духовния свѣтъ закони се унищожаватъ съ отричанieto имъ; или че послѣднитѣ отъ нарушаването имъ се избѣгатъ съ непризнаването имъ. Ако изпорченъ отъ своитѣ духовни и културни прослѣпителни, или отъ когото и каквото и да било, той цинично постоянствува да отхвърля Евангелието подъ прѣдлогъ, че то било нѣкакъвъ си измъ, а не „пѣтъ, истина и животъ,“ — тогава, Божиитъ строгъ таксилдаринъ ще се справи съ тоя народъ. Слѣбата, която не се церемони за дълго съ непоправими глупци и оскотени общества, ще му каже: Нещешъ ли евангелизмъ? Нещешъ ли правдизмъ — на ти атавизмъ!

„Естеството никого не щади,

Ни човѣка отъ погрѣшки брани;

То ни грѣхъ, ни глупостъ опрощава:

И народъ кой безъ основа гради,
Кой душа си съ отрицанье храни,
То го обездушва, оскопява
И чръзъ глушъ развратъ унищожава.“

Тогазъ българското племе ще умрѣ; постепено ще изчезне отъ историята като народъ, и ти ще умрѣшъ като частъ отъ него. И праведникътъ въ Содомъ ще загине съ нечестивия. Покрай сухото гори и суровото. Ала ти ще умрешъ съ завидната смъртъ на праведника. Твоята смъртъ ще бѣде не смъртъ, а възнесение. Тя ще бѣде вѣнецъ на твоя животъ. Ангели ще поче-

татъ съ присѣствието си твоя къмъ вѣчността прѣходъ. Ръцѣ святи ще ти сложатъ вѣнецъ отъ неувѣдаеми цвѣти съ надписъ: „Добрѣ рабе добри! Билъ си вѣренъ. Бѣди радостенъ.“ Прѣподобни между всички народи и праведници прѣзъ всички бѣдещи вѣкове ще благославятъ името ти. А божествената истина, на която си билъ вѣренъ до край, билейки вѣчна, ще прѣмине у други, по-достойни за нея народи, за да я любятъ; а ти да ги озарява, умѣдрява и възвишава.

Който има уши да слуша, нека чуе.

„Учителски Вѣстникъ“ за народната черква.

Органътъ на съюза на учителитѣ отъ прогимназиитѣ и срѣднитѣ училища въ България, „Учителски Вѣстникъ“ по поводъ многолюднитѣ събрания въ Славянска бесѣда и Военния клубъ, третиращи въпроса за народната черква, помѣства на първо мѣсто подъ надсловъ „за нашата черква“ една дълга статия въ V брой отъ 1 ноемврий т. г.

Повеже въ тази статия, написана съ безпристрастие, което прави честъ на автора ѝ, срѣщаме мисли, които биха били за въ полза и на читателитѣ на „Християнски СВѢТЪ“, даваме тукъ нѣколко извадки изъ нея, защото цѣлата е повече отъ седемъ колони. Отрядно впечатление прави искреността и трѣзвеността, която се съзира почти изъ цѣлата статия.

Авторътъ ѝ С. В. отхвърля съ възмущение унията, като признава, че сегашното положение на народната ни черква е единъ боленъ въпросъ. Тукъ той разсѣждава като същински евангелистъ. Нека чуемъ обаче самия него: „Между събравшитѣ се имаше лица съ несъмнѣна религиозност, които се изказаха за подчинение на независимата българска черква подъ протектората на римския прѣстолъ. Стига единичниятъ този фактъ, за да се докаже, че и за истинско вѣрващи хора, сегашното положение на нашата черква е единъ боленъ въпросъ. Този фактъ свидѣлствува още: първо, колко е дълбоко убѣдението на известни кръгове въ социалната необходимостъ отъ черквата и второ, че голѣмо недовѣрие съществува относно мисията на сегашната църковна организация за общобългарското дѣло. . . Ако е повдигнатъ въпросъ за подчинението ѝ подъ найобкурайтния авторитетъ на западния свѣтъ, то това вече означава, ако не едно отчаяние или нѣкоя непонятна игра, то най-малко — едно недоволство отъ нея. . . И ако сега търсятъ да спечелятъ едно ново обнадеждване на народа, то нима това ще стане чръзъ унията съ католическото езуйство? Унията ли ще ни съедини съ западнитѣ народи? Които подигатъ подобни въпроси, католичеството ли намѣриха за свѣрѣнна панацея на българскитѣ наболѣли рани? Защо отминаватъ край свободната англиканска черква и я изоставятъ? Най-първо, унията съ католическата черква ще отблъсне отъ насъ съчувствията на всички учени, художници и свободомислящи политици въ цивилизования свѣтъ. . . Знаятъ ли нашитѣ унияти, че вмѣсто да ни съединятъ съ духа, плътта и кръвта на западната култура, тѣ ни отблъсватъ отъ нея? . . . Ако смѣтате пъкъ, че съ напѣляние българскитѣ земи съ католически ордени ще се засили

социалната благотворителностъ и освѣнъ туй ще се запази и националността на българитѣ въ Македония, то по добрѣ е въ туй отношение да се влѣзе въ контактъ съ англиканската свободна черква, чиято благотворителна дѣйностъ надминава тази на католицитѣ, поне по правственитѣ си подбуждения. Да не забравяме че напата въ днешния вѣкъ е сѣ оня символъ, който е прѣдставявалъ той още прѣзъ врѣмето, когато изгориха Хуса, Джордано Бруно и маса още мъченици на науката — символъ на мракобѣсие, на политическо и духовно потисничество, на нехристиянско оголване на простолюдието, на безцеремонна памѣса въ живота на държавитѣ. . . Може да се възрази, че за запазване на българската нация въ Македония все пакъ австрийското владичество е по-изпосно отъ варварското иго на герцитѣ и сърбитѣ. Ако наистина сме дошли до признанието, че само проникването на нѣкоя голѣма държава въ Македония може да спаси народността ни, то въ такъвъ случай би могло да се постави въпросътъ: не би ли било по-добрѣ да прѣдпочетемъ английска окупация? И ако дойдемъ до утвърдителенъ отговоръ, то не е ли по-добрѣ унията да бѣде съ английската черква?“

Още по интересна, е втората частъ отъ статията. Тукъ авторътъ говори за нуждата отъ реформи въ народната черква. По сѣщитѣ тия мотиви и понеже управляващитѣ българската православна черква отци съвсѣмъ не мислятъ за реформи, мнозина вече добри българи, искрени християни, сѣ и напуснали и прѣгърнали евангелизма, защото не могатъ да дрѣматъ и тѣ заедно съ дълбоко заспалата народна черква. По тия въпросъ между другото въ статията четемъ: „Ако ще трѣбва да търсимъ недостатъци въ нашата черква, ние трѣбва да ги търсимъ въ нейното непосредствено въздѣйствие или по-скоро бездѣйствие върху правственото състояние на обществото. Тукъ нашата народна черква е абсолютно безсилна. Безсилна и още по-лошо — бездѣятелна. . . Въ дѣлото на благотворителността, което у нѣкои религии е синонимъ съ богоугодностъ, нашата черква стои още много назадъ. Въобще работитѣ вървятъ у насъ така, че народътъ отивка отъ черквата и си спомня за нея само, когато биятъ камбанитѣ или когато се мѣрне нѣйде черното расо на нѣкой духовникъ. А колко работа има за нашитѣ свещеници! И колко работа биха тѣ свѣршили, като имаме прѣдъ видъ, съ колко свободно врѣме тѣ разполагатъ! . . . Колко много новиятъ животъ е внесълъ за разстройството на сѣмействата, за разхищение на правитѣ, за незначитане обще-

ственото благо, за прѣзиране на бѣднитѣ съсловия отъ страва на богатитѣ и колко е потрѣбно върху тази бѣсна вихрушка отъ развитиени инстинкти да се чуе внушителното прѣдупрѣдително слово на вдъхновения проповѣдникъ, макаръ и облѣченъ той въ расо, макаръ и възпитаанъ въ духа на единъ библейски догматизъм! Дякопъ Левски, Неофитовци, Паисий и много други сж примѣри на такива духовници. Но за това се иска, ще кажатъ нѣкои, по други хора отъ колкото сж по голѣмата частъ отъ нашитѣ духовни лица, една по друга култура у тѣхъ. Не съмнѣно. Социалната мисия на църквата би се приривила до нула и дори би минала подъ нулата съ отрицателни сѣтнини, ако нейнитѣ прѣдставители не стоятъ по горѣ въ умствено и нравствено отвешение отъ масата, на която тѣ сж уплѣвачи по много деликатни въпроси. Има факти обаче, които показватъ, че много наши духовници не само, че не стоятъ по-горѣ отъ околната срѣда, но дори сж мръднали и подъ обикновеното ниво. Така напр., нехуманното отнасяне на синода къмъ бѣжанцитѣ, както и мѣчвотиитѣ, които се явяватъ отъ него на свѣтскитѣ власти, говорятъ ясно сами за себе си. . . Въ това отношение нашитѣ духовни старци, ако искрено желаятъ да направятъ дѣлото си полезно за народа и държавата, ще трѣбва да взематъ примѣръ не отъ руската самодържавна консисстория, помощница на политическия кнутъ въ Русия, а отъ свободната английска църква — постояненъ сътрудникъ на всички либерални обществени течения въ голѣмата Британска империя. Какъ да поставитъ своята извънъ — църковна дѣйност, нашитѣ духовни хора трѣбва да се допитватъ до прѣдставителитѣ на новитѣ течения въ тѣхната областъ, а не до ония калугери и духовници изъ Русия, които сж полицейски пристави въ расо. . . Народътъ, който посѣщава църквитѣ, неразбира що се върши въ тѣхъ. Внушителниятъ помпъ и неразбираемиятъ църковнославянски езикъ при богослужението правятъ, щото последното да се схваща като нѣкое кабалистическо тайнство, въ смисълъ на което не бива да се прониква, но на което е достатъчно да се присѣтствува физически. Потрѣбно е да се на-

прави реформа и въ това отношение и да се чуе новобългарския езикъ въ църквата. Липсва въ нашата църква и моралната пазида телна проповѣдь. Тукъ църквата е най-слаба. Поради липса на инструментална музика и поради ужасно отекчителното източно пѣснопѣние, поради напълнянето на църквата съ въгленливъ двуокисъ и димъ отъ стотипитѣ восьмични свѣщи. . . мнозина истинско религиозни хора съ по висока култура сж принудени да странаятъ отъ църквата. Въ музикално отношение трѣбва да се схвса досегашната традиционна рутина. Потрѣбно е да се въведе инструментална музика. . . Много пѣща трѣбва да проучатъ нашитѣ духовници отъ чуждестраннитѣ църкви, най-вече отъ нѣкои клонове на лютеранската църква, за да стане българската народна църква съобразна съ духа на врѣмето. Обаче нашитѣ владини стоятъ скрити въ своитѣ замъци — метрополи, като тибетския Далай-Лама, не излизатъ никѣдъ вънъ отъ България, освѣнъ, за да посѣтятъ нѣкой руски манастиръ, стоятъ си спокойно и четатъ житиетата на старитѣ светци, а животътъ си върви, прогресътъ прониква врѣдомъ, включително и въ духовната областъ, и само нашитѣ архиереи стоятъ замръзнали на онова ниво, на което ги е оставилъ патриархъ Евтимий.

Статията говори сама за себе си, тя се почти не нуждае отъ коментари. Дано подобни гласове зачестятъ, защото отъ такива именно смѣли и искрени свѣсти изъ срѣдата на православния свѣтъ се нуждае повече и повече нашата народна църква. Ние евангелиститѣ подобенъ езикъ сме държали въ България още прѣди повече отъ тридесетъ години. Но насъ не върваха, защото сме били „пионери на чужди политически аспирации.“ Доживѣхме да чуемъ и братята православни да трѣгнатъ по същия пътъ, да прѣдлагатъ на болната черква чисто протестански рецепти. За насъ това е едно морално удовлетворение, а за народа ни голѣма придобивка.

гр. Варна, 8 Ноември 1913 г.

П. Д.

Пробуждането на душата.

Изъ „Le trésor des humbles,“ отъ М. Метерлинкъ.

Може би ще дойде врѣме, а много нѣща показватъ, че то приближава, може би ще дойде врѣме, когато душитѣ ни ще се съзрятъ безъ посредството на чувствата ни. Несъмнѣно, владичеството на душата се разпростира все повече и повече. Тя е по близо до вътрѣшното ни същество и взема въ всичкитѣ ни дѣяния много по-голѣмо участие, отколкото прѣди два-три вѣка. Вихъ рѣкалъ, приближаваме единъ духовенъ периодъ. Има въ историята нѣколко подобни периоди, когато душата, послушна на незнайни закони, излиза, тѣй да се рече, на повърхнината на челоѣчеството и по-ярко проявява своето съществуване и мощъ. Това съществуване и тая мощъ се откриватъ по хиляди неочаквани и различни начини. Изглежда, че по настоящемъ челоѣчеството като да е стигнало до възможността да по-привидигне тежкия товаръ на материята. Сега царува нѣвакво душевно уталожване; и най-постояннитѣ и не-

поклатимитѣ закони на природата се люшкатъ насамъ и на тамъ. Хората сж по близо до себе си и до братята си; тѣ се гледатъ и обичатъ по-много и по-сърдечно. Тѣ разбиратъ по-нѣжно и по-дълбоко дѣтето, жената, животнитѣ, растенията и цѣщата. Статуитѣ, картинитѣ, писанията, които тѣ сж ни оставили може би, не сж съвършени, но незнамъ каква-си тайна сила и прѣлестъ прѣбивава въ тѣхъ и като да сж тамъ живущи и плѣнени. Като да има тамъ, въ погледитѣ на съществата, братство и тайнствени ожидания; и съзиратъ се всежду току до слѣдитѣ на обикновения животъ, струящитѣ се слѣди на другъ единъ животъ, който не се изразява.

Това което знаемъ за стария Египетъ ни позволява да прѣдполагаме, че той е прѣминалъ единъ отъ тия духовни периоди. Въ една твърдѣ отдалечена епоха отъ Индийската история, душата ще да е добила повърхнината до такава степенъ, каквато мисълъта ни-

кога не е досѣгвала; и останките и споменитѣ отъ нейното почти мимолѣтно присѣствие причиняватъ тамъ още и до сега странни явления. Има и доста други моменти отъ сѣщия родъ, когато душевния елементъ като да е войнствувалъ тамъ долу въ основитѣ на човѣчеството, както удавника, който се бори съ водитѣ на една голѣма рѣка. Спомнете си Персия и Александрия и двѣтѣ мистически столѣтия отъ срѣднитѣ вѣкове.

Напротивъ нѣкъ, има други вѣкове, въ които разумътъ и красотата царуватъ твърдѣ чисти, но когато душата никакъ не се показва. Тѣй тя е твърдѣ далече отъ Гърция и Римъ, отъ французскитѣ XVII и XVIII вѣкове. (Поне отъ повърхнината на послѣдния вѣкъ, понеже неговитѣ сѣдбини съ Clande Saint-Martin, Sagostro, който е по-силенъ, отколкото се вѣрва. Паскалъ и толкова други, скриватъ още доста тайнственостъ). Не се знае защо, но като че тамъ липсва нищо, тайни съприкосновения сѣ прѣкъснати, и затварятъ красотата.

Твърдѣ нужно е да се изрази това съ думи и да се каже по какви причини атмосферата на божественостъ и фаталностъ която обкръжава грѣцкитѣ драми, не изглежда истинска атмосфера на душата. На хоризонта на тия прѣлестни трагедии се открива сѣщо една постоянна и благоговѣйна тайнственостъ; по това не е трогателната, братската и тѣй дълбоко дѣятелната тайнственостъ, която съзираме въ малкото по-малко велики и по-малко хубави творения. И по-близо до насъ, ако Расия е истинния поетъ на женского сърдце, кой ще смѣе да имъ каже, че той нѣкога е сторилъ една стѣпка къмъ душата си? Какво ще ми отговорите, ако ви попитамъ за душата на Андромаха или на Британикуса? Лицата у Расия се разбиратъ само съ това, което изказватъ; и ни една дума не прониква прѣзъ прѣградитѣ на морето. Тѣ сѣ безмѣрно самотни върху планетата, която като да не се движи въ нечесата. Тѣ не могатъ да мълчатъ, или тѣ не съществуватъ повече. Тѣ нѣматъ *невидими принципи* и би повѣрвалъ човѣкъ, че изолационна материя е турена между тѣхния духъ и самитѣ тѣхъ, между живота който допира до всичко което съществува и живота който допира само въ бѣглоото врѣме на една страсть, скръбъ, желание. Има наистина вѣкове въ които душата, като че задрѣмва и никой като че не се безпокои за нея.

Днесъ е ясно, че тя прави грамадни усилия. Тя се проявява всъду по единъ ненормаленъ, властителенъ и настойчивъ начинъ, като че е получила заповѣдъ и като че тя нѣма повече врѣме за губене. Тя като че се приготвяла за рѣшителна борба и никой не може да прѣдвизда всичко, каквото ще произлѣзе отъ побѣдата или отъ отстъплението. Може би вивга до сега тя не е туряла въ дѣйствию по различни и по непобѣдни си си. Бихъ рѣкалъ, че тя е притисната до една невидима стѣна и не се знае дали това е агония или новъ животъ който се вълнува. Не ще говоря за видимитѣ сили, които се пробуждатъ около насъ: за магнетизма, за телепатията, за моралната енергия на лжеизпускателната материя и за хиляди други явления които разклащатъ официалната наука. Тия работи сѣ извѣстни всѣкому и се контролиратъ лесно. Може би тѣ още и да не сѣ нищо прѣдъ това, което става въ сѣщностъ, понеже душата е като спящъ човѣкъ, който въ дълбочината на съня си прави огромни усилия за да размърда ржката си или повдигне клѣпкитѣ си.

Въ други области гдѣто тѣлната е по-малко внимателна, тя дѣйствува по-ефикасно, макаръ това дѣйствию да е по не чувствително за очитѣ, които не сѣ привикали да гледатъ. Не бихме ли рѣкли, че нейния гласъ е твърдѣ близо да проникне съ единъ върховенъ викъ до послѣднитѣ звуци на заблуждението, погрѣшката, която още я покрива въ музиката; усѣцало ли се е нѣкога по силно свещената тѣжестъ на едно невидимо присѣствие както въ толкова произведения на извѣстни чуждестранни живописци? Най сетнѣ въ литературитѣ не заблѣзва ли се никакъ, че нѣколко върхове тукъ тамъ сѣ осветлени съ свѣтлина отъ съвѣсъмъ друго естество, отколкото свѣтлината и въ най-страннитѣ прѣдидши литератури? Приближаваме до незнамъ какво си прѣобразуване на мълчапето и *височайшето бѣзднѣстие*, което царуваше до сега, като че се свѣршва. Не ще се сира на тоя прѣдметъ понеже е твърдѣ рано да се говори за тия нѣща, но вѣрвамъ, че редко по повѣлителенъ случай за душевно освобождение се е прѣдставлялъ на нашето човѣчество. Даже, за минутка, това прилича на *утилитатумъ*; и ето защо е важно да не се прѣнебрѣгва нищо за да се изпита тоя застрашителенъ случай, който е отъ естеството на съвищата, които изчезватъ безвъзвратно, ако ги не прѣдолимъ веднага. Трѣбва да сме прѣдпазливи, не току тѣй нашата душа се вълнува.

Но това вълнение, което се заблѣзва ясно само върху най-високитѣ умозрителни равнини на съществуването, може би се проявява сѣщо и безъ нѣкоя да го подозира и въ най-обикновенитѣ ижеки на живота; тѣй като никое цвѣте не цѣфва по висинитѣ безъ отсетнѣ да падне въ долината. Паднало ли е вече? Незнамъ. Всѣкога все нея констатираме ние въ ежедневиия животъ, между най-смирнитѣ същества, скрити и тайнствени сношения, душевни явления, обличаване на души, нѣща за които не се е говорило въ други врѣмена. Но неоспоряемо съществуваха ли тѣ прѣди насъ? Трѣбва да вѣрваме това понеже въ всички врѣмена е имало хора, които сѣ отивали до основата на най-тайнитѣ връзки на живота и които сѣ ни прѣдали всичко, каквото сѣ научили за сърдцата, духоветѣ и душитѣ на своитѣ врѣмена. Вѣроятно е, че сѣшитѣ тия връзки сѣ съществували тогава, но тѣ не сѣ могли да иматъ прѣсната и обширна сила, каквато иматъ въ тоя моментъ; тѣ не сѣ слизали до основата на човѣчеството, безъ което не биха могли да спратъ погледитѣ на тия мѣдрци, които мълчаливо сѣ ги отминали. А тукъ азъ не говоря повече за „научния спиритизмъ“ за неговитѣ явления въ телепатията, за „материализацията“, нито за другитѣ проявления, които току-що изброихъ. Касае се за произшествия и намѣсване на душата безъ отслабване въ най-тъмното съществуване на най-непридирчивитѣ за своитѣ вѣчни права. Касае се за психология, съвѣсъмъ различна отъ обикновената, която си е присвоила хубавото име на Психея, понеже въ сѣщностъ тя се грижи само за най-тѣсно свързанитѣ съ материята душевни прояви. Съ една дума касае се за това, което трѣбва да ни открие една трансцендентна психология, която ще се занимава съ прѣмитѣ отношения които съществуватъ между една душа и друга душа, между човѣштитѣ и *чувствителността* и *необикновеното присѣствие* на нашата душа. Това изучаване което ще приповдигне човѣка, е току-що започнато и то не ще се забави да направи неприемлива елементарната психология, която е царувала до днесъ.

Тая непосредствена психология, слизваща отъ плаинитѣ, ваводни вече най-малкитѣ должинки и нейното присѣствие се заблѣзва и въ най-слабитѣ съчинения. Нищо не показва по ясно че налегавето на душата се е увеличило изобщо въ чедовѣчеството и че нейното тайнствено дѣйствиe се е разпространило между народнитѣ маси. Ние едвамъ допираме тукъ до почти неизразими вѣща и могатъ да се дадѣтъ само непълни и груби примѣри. Ето два три отъ тѣхъ, които сж чувствителни и елементарни: нѣкога си, ако за моментъ ставеше въпросъ за едно прѣчувствие, за странното впечатление отъ едно срѣщане или погледъ, за едно рѣшение взето независимо, въ незнайна областъ, вѣнъ отъ човѣшкия разумъ, за една намѣса или за една неизказуема, а все пакъ понятна сила, за тайнитѣ закони на антипатията или симпатията, за волевого или инстинктивното сходство, за първенствующето влияние на неказави вѣща, тогава не се спираха на тия проблеми, които впрочемъ твърдѣ рѣдко се прѣдставяха на смущенията на мислителя. Изглежда, че ги срѣщаха само случайно. Нито и подозираха тогава съ каква религиозна тежестъ непрѣстанно теготѣха тѣ върху живота; и бързаха да се възврънатъ къмъ обичайнитѣ страстни игри и външни прояви.

Днесъ и най-малкитѣ се грижатъ за тия душевни явления, съ които и най-дълбоккомисленитѣ ни братя едвамъ сж се занимавали едно врѣме. А това доказва ощо еднѣжъ че душата е растение съ свършено единство и че всичкитѣ ѣ клонове кога му дойде врѣмето, цѣфнуватъ изеднажъ. Селянинътъ, комуто грубо бѣ оспорванъ дарѣтъ да изразява това което има въ душата си, днесъ би изказалъ вѣща, които не се вотираха още въ душата на Расина. Та тѣхъ хора съ много по виски дарби отъ тия на Шекспира и Расина видѣха животъ тайно лучезаренъ, до като тоя когото тия майстори единствено познаваха, бѣше само opakото. А това не стига за една самотна велика душа, за да се вълнува насамъ и натамъ въ пространството или врѣмето. Малко вѣщо ще стори, ако не е подпомогната. Тя е цвѣтето на множествата. Нуждно е тя да аристигне когато океяна на душитъ изцѣло се вълнува, а ако е дошла съ врѣме на сънъ, ще говори само за сънищата на сънѣтъ. Хамлетъ, да вземемъ единъ знаменитъ примѣръ измежду всички, Хамлетъ въ Elseneg повсеминутно напрѣдва къмъ началото на пробуждането и все пакъ въпрѣки студения потъ който увѣичава блѣдото му чело, има думи които не му подхождатъ да ни каже и които би могаль не съмнѣно днесъ да произнесе, понеже душата дори на свитника или минавающия крадецъ, биха му помогнали да говори. Като гледа Клавдия или майка си, Хамлетъ сега би разбралъ това което незнаете, понеже изглежда че душитъ вече не се покриватъ съ сжщото число покривки. Знаете ли—и това е една загадочна и странна истина — знаете ли че ако не сте добъръ, твърдѣ за вѣрване е, че вашето присѣствие ще го изяви днесъ сто пѣти по ясно, отколкото би сторило прѣди два-три вѣка? Знаете ли че ако това утро сте наскърбили само една душа, душата на тоя селянинъ, съ когото бихте говорили за бурята или дъжда, е била прѣдизвѣстена даже прѣди ржката му да е отворила вратата? Прѣсторете се на святии, мъченикъ, герой, оово на дѣтето което ви срѣща, не ще ви поздрави съ сжщия неприемливъ погледъ, ако криехте въ себе си една зла мисль, една неправда или сълзитѣ на единъ братъ. Прѣди сто го-

дини може би, неговата душа би минала край вашата безъ да обърне внимание . . .

И наистина мъчно ще е да хранишь въ сърдцето си кришно отъ погледитѣ единъ срамъ, завистъ или измѣна — дотолкова и най-безразличнитѣ души сж непрѣстанно на шрекъ около нашего сжщество. Нашитѣ прадѣди не ни говориха за тия вѣща и ние отблѣзваме, че живота въ който се движимъ е свършено различенъ отъ живота, въ който тѣ сж обрисувани. Лжжеха ли или незнаеха? Знаковетѣ и думитѣ вече не служатъ за нищо и почти всичко се рѣшава въ мистическитѣ сфери на едно просто присѣствие.

Старата воля, и тя, остарялата воля тѣй добръ извѣстна и логична, се прѣобразува на свой редъ и изпитва непосредственото доближаване до великитѣ неизразими и дълбоки закони. Почти че нѣма вече убѣжице, хората се оближаватъ. Тѣ сждятъ единъ за другъ, вѣнъ отъ думитѣ и дѣлата и дори вѣнъ отъ мислитѣ, понеже това което виждатъ безъ да го разбирагъ е положено, много по далече отъ областта на мисльта. А това е единъ отъ голѣмитѣ блѣзи, по които се познаватъ душевнитѣ периоди, за които току-що говорихъ. Отъ всяду се чувствува че връзкитѣ въ обикновения животъ почватъ да се мѣнятъ и най-младия измежду насъ говори и дѣйствува вече съвсѣмъ различно, отколкото хората отъ прѣдшествующитѣ поколѣния. Маса условности, обичаи, завѣси и безполезни посрѣдничества падатъ въ пропастьта и почти всички, безъ да го съзнаваме, сждимъ единъ за другъ споредъ невидимото. Ако за пръвъ пѣтъ влѣза въ стаята ви, вие не ще произнесете споредъ законитѣ на най-дълбоката практическа психология сжщата тайна присѣда, която нѣкой другъ би произнеслъ щомъ срѣщне единъ непознатъ. Вие не ще сполучите да ми кажете гдѣ сте ходили за да узнаете кой съмъ азъ, но азъ ще се върна отъ при васъ съ впечатления на неизразима увѣреностъ. Баща ви, може би, би ме отседилъ друго яче и би се излъгалъ. Трѣбва да вѣрваме, че човѣкъ скоро ще доврѣ човѣка и че атмосферата ще се измѣни. „Сторихме ли,“ както казва Claude de Saint-Martin, великия непознатъ философъ, сторихме ли една стѣпка повече по поучителния и лучезаренъ пѣтъ на простотата у човѣшкитѣ сжщества.“

Да очакваме въ тишина и мълчане; може би скоро ще съзрѣмъ и дочуемъ „шепота на боговетѣ.“

Прѣведе Ст. Бочевъ.

ОТГАТКА.

Защо ли Витлеемската звѣзда

Водила само мждрецитѣ?

— Защото мракобѣснитѣ глущи

Не слѣдватъ никога заритѣ.

С. К. В.

Абонирайте се и разпространявайте
„Христиански Свѣтъ“ за прѣзъ 1914 година.

Пастиръ Д. Н. Фурнаджиевъ.

Безсмъртието на душата и неговото влияние въ живота.

(Продължение отъ брой 11 и край.)

Практическото влияние на това учение.

Важно е да се отбѣлѣжи какво е влиянието на учението за безсмъртието на душата. Ще сждимъ за нѣщата отъ тѣхната практическа важностъ въ живота, или, както казва Спасителятъ: „отъ плодотѣ имъ ще ги познаете.“ Ако то влияе за физическо, уметвено и морално израждане на обществото; ако причинява уметвено затѣпяване, нещастия, развратъ, убийство, самоубийство и пр.; ако отхвърля Създателя и проклина човѣка, тогава даже и да е научно, логично и философовско по човѣчески, щомъ не е практично, не е приемливо. Ако ли, на другата страна, учението за безсмъртието подига човѣка въ разуменъ, щастливъ и полезенъ животъ, тогава дължностъ е на всѣкой съзнателенъ и интелигентенъ човѣкъ да го приеме и практикува съ подобаващата сериозностъ.

Прѣдпазва живота.

Безираствениятъ животъ се отразява гибелно върху цѣлия човѣкъ. Моралното унижение прѣдшествува духовното унижение. Не само религията, но и човѣшкото съзнание и *свѣдѣнствата* заявяватъ категорично, настоятелно, че щомъ има Богъ, има и сждъ и мъза за всѣко дѣло, дали то е добро или зло. Обаче, е възможенъ само на края на живота, т. е. въ задробния миръ. Човѣкътъ слѣдователно, който вѣрва въ безсмъртието, ще отбѣгва онзи безираственъ животъ, за който има неминуемо наказание.

Има хора обаче, които не желаятъ да имъ се обръща вниманието къмъ послѣдствитѣ въ другия свѣтъ. На такива можемъ да прѣдставимъ краснорѣчиви факти *изъ живота*. Не е ли истинно, че вѣрата въ това учение прѣдпазва живота отъ унищожение? Ето и фактитѣ. Професоръ Д-ръ Раутъ отъ Тюбингеския Университетъ е държалъ прѣди нѣколко мѣсеци единъ рефератъ, въ който е направилъ важни разкрития въсѣдствие личнитѣ раслѣдвания отъ него за разширението и увеличението на самоубийството. Въз основа на богатъ статистически материалъ той е посочилъ, че числото на самоубийствата въ цѣлия свѣтъ се е увеличило удивително прѣвъ послѣднитѣ десетъ години. По неговото изчисление прѣвъ миналия деветнадести вѣкъ единъ милионъ и половина (1,500,000) хора сж турили край на своя животъ. Най-много самоубийства сж станали въ Франция. Въ туй, *големо влияние оказва на маленето вѣрата въ задробния животъ*. Образованитѣ хора по-скоро се насипчатъ на живота, отколкото необразованитѣ. Освѣнъ болеститѣ, наслѣдственитѣ недѣжи и алкохолизма, *много способняватъ за увеличението на самоубийствата безвѣрието*, и надутитѣ понятия за свобода и щастие въ живота. Туй е твърдение на вѣщи свидѣтели. Що твърди и нашето наблюдение? Прѣди нѣколко мѣсеци въ София Д-ръ Ч. посѣгна на живота си. Споредъ описанията въ дневнитѣ вѣстници, за живота покойния нализа, че той е прѣдпочелъ тоя край, нежели да бждатъ

позложени некрасивитѣ му постѣлки и бжде той оставенъ да отговаря за тѣхъ прѣдъ сжда. Ако бѣше вѣрвалъ силно въ неизбежния вѣченъ сждъ, били постѣжилъ така позорно и безумно противъ свой животъ? Никакъ. Вѣрата въ задробния животъ подготвя човѣка за награда, а не наказание.

Скрѣбното въ случая е, че това позорно посѣгане на живота се разпространява застрашително между ученицитѣ т. е. въ оная ерѣда на обществото, въ която не трѣбва да сжществува никаква почва за подобни отчаяни постѣпки. Въ една отъ главнитѣ мъжки гимназии въ страната, въ разстояние на двѣ три години, два онити на покушението противъ живота на учителни и самоубийство се извършиха. Цѣлиятъ народъ потъна въ скрѣбъ отъ грозотата на тия покушения. Кои си причинитѣ на тия отчаяни дѣла? Били нѣкои дръзналъ да више и учението за безсмъртието на душата между причинитѣ за тия убийства? Били нѣкой казалъ че Библията и Божия законъ сж поне отчасти отговорни? Като не очаквамъ подобна нелѣпностъ, нека не забравяме, че въ сжщата гимназия единъ отъ учителитѣ е така опълченъ противъ религията щото неговитѣ стари ученици говорятъ на новитѣ: „ако има у васъ нѣкакви убѣждения за религия и вѣра, прѣди да свършите г-нъ... ще прольди вечнитѣ тии убѣждения отъ умоветѣ ви.“ И тѣй, не безсмъртието, а безвѣрието унищожкава живота; не вѣрата въ Бога, въ душата и вѣчноста, а екептамътъ, материализмътъ, егонизмътъ и атеизмътъ водятъ *Отъ Развала къмъ Провала*. Учението за безсмъртието още не е поврѣдило никого, нито накарало нѣкого да покоси живота на другого, а, като настоятелно и неумолимо завѣжда всѣка душа при Създателя си да отговаря за вечнитѣ си постѣпки и дѣла, то настрѣчава човѣка да върши това което е истинно, честно, право, чисто и похвално. Студентитѣ при Сьонския университетъ съ ентузиазмъ и отлично уважение разказватъ за единъ тѣхенъ професоръ г. М. който въ своитѣ лекции силно зацѣпява безсмъртието на душата и влиянието, което това учение упражнява върху живота.

Води къмъ високи идеали.

Талантитѣ, които Провидението раздава на хората, сж за най-високитѣ цѣли на живота. Споредъ учението за безсмъртието, онзи който употребѣи талантитѣ си полезно, добродѣтелно и похвално, получава отъ Господаря на вселената похвала и награда; когато злоупотребителтъ на талантитѣ и благоврѣмната си получава порицание и наказание отъ сжщия Господарь. Убѣждението въ това учение трѣбва да влияе човѣка прѣдпазнателно отъ всѣка низостъ, и да го настрѣчава въ всѣка идеална насока и подемъ.

По природа, човѣкъ се дръсна назадъ и отбѣгва нещастията и загубитѣ, които се изврѣчватъ прѣдъ него. Има ли нѣкое прѣдвидено ерѣдство, което да обезсили влиянието на нещастията надъ живота? Тука прочутиятъ руски списатель Спенкиевичъ е далъ

пъленъ отговоръ, като казва: „ако има нѣщо на другата страна, и това нѣщо е вѣченъ животъ; тогава нещастията и загубитѣ сж нищо;“ и ние сме вече доказали по-рано, че *има* *племънъ животъ*, когато нарекохме безсмъртие, слѣдователно той е важниятъ антидотъ или цѣръръ противъ отчаятелното влияние на скърбитѣ, загубитѣ и неправдитѣ.

Човѣкъ, като се издигне еднакъ надъ обикновеното ниско равнище на голѣмото болшинство отъ обществото, прѣдъ него се изпрѣчватъ височини и идеали, които сж мъчни за реализираче, обаче не сж непостижими; и нему сж потребни най-благороднитѣ въодушевения, най-чистосърдечнитѣ вътрѣшни пориви, и всичкитѣ насърдения, които могатъ да го дигатъ като крила, за да може той да постигне възвишеното положение, за което Създателътъ го е прѣдзначилъ и приспособилъ. Това е висшъ идеалъ, понеже той ангажира и въодушевява и физическата и уметвената и душевната напръгната дѣйност на човѣка, чръзъ която дѣйностъ се реализира онова, което е и Богу приятно и човѣку полезно. Щомъ човѣкъ е прѣдзначенъ за вѣченъ животъ, тогава всѣко дѣло и всѣка прислѣдвана цѣль въ тоя свѣтъ трѣбва да е отъ безмѣрна важность, понеже тѣ рѣшаватъ неговата бждина и сждба за благосъстояние или окаянство въ онзи вѣченъ свѣтъ. Затуй, нѣма друго условие или друго насърчение за човѣка къмъ високи идеали, както вѣрата въ безсмъртието и съзнателната подготовка за него още *отъ сего и тукъ*.

Високо и по-високо.

Отъ казаното до тукъ явствува, че това учение води човѣка все напръдъ, горѣ и по-горѣ. То насърчава човѣка да се хвърли съ всичкитѣ си сили въ борбата противъ всѣкой порокъ въ себе и въ другитѣ, и да употреби всичкия си трудъ за всестранното усъвършенствуване на себе си и на другитѣ. Нека слѣдователно, научниятъ мъжъ приеме насърчението да проникнува въ дълбокитѣ тайни на Божия видимъ миръ и да усъвършенствува себе си чръзъ тия познания; нека авторътъ приеме поощрение да разучва по вѣщо живота, за да послужи чръзъ произведенията си като вѣщъ лѣкаръ, който диагностира вѣрно и прѣдсказва ония истински мѣрки които служатъ за усъвършенствуването на жи-

вота; нека художникътъ расте въ своето похвално поприще и ускори пълния развой на живота; музикантинътъ нека заеме своето прѣдимствено положение въ развой на деликатния музикаленъ вкусъ у хората, което ги прѣдразполага на благочестие, благородие и добродѣтелъ; поетътъ нека развива своята муза, нека проивежда въ благозвучна поетическа форма високитѣ идеали, нека възпѣва добродѣтелнитѣ подвизи на заслужили ратници, нека заинтересва четцитѣ си въ чистото, истинното, право, божественото. Това учение за безсмъртието отвъря просторъ за развой на всичкитѣ сили и таланти въ всичкитѣ хора, и обѣщава на всѣкого, който вѣрно служи на Господаря си, мѣзда въ безсмъртенъ животъ. Добродѣтелътъ не винаги се увѣичава съ награда при живѣ, обаче, въ безсмъртието наградата е *сигурна*. Затуй, прѣдъ видъ безсмъртието, прицѣлътъ на живота е усъвършенствуването на характера и напръдка въ добродѣтелта, високо и по-високо — *exselsior!* Това е най-възвишеното гледище на живота. По това учение по мъдро е да си добъръ, нежели лошъ; по безопасно е да си правъ, нежели кривъ, по-добръ да се водишъ отъ възвишенитѣ идеали на вѣчнитѣ истини, нежели да си робъ на търбуха и похотитѣ на плътта.

Дава утѣха и надежда.

Дѣ е учениятъ, философътъ, учителътъ, дори и приятелътъ, който нѣма вѣра въ безсмъртието, и има съ какво да утѣши и даде надежда на ония, които сж потънали въ скърбъ при погребението на тѣхни любезни? Ако не е увѣрението въ безсмъртието, какво друго може да послужи като балсамъ за скрушенитѣ отъ скърбъ сърдца при смъртната раздѣла? За скърби отъ смъртта не съществува друга утѣха, освѣнъ надеждата въ безсмъртието. Човѣкъ просто очига безсмъртието, съ което може да се тѣши. За него мисълта за унищожението на човѣка при смъртта е ужасна и непоносима. Това ожидане е вродено, както е вродена жаждата за приятели, за знание и за любовь. Но както има приятели, има знание има и любовь, които печелимъ и удовлетворяваме съ тѣхъ своя поривъ, така и за ожидането за безсмъртието, то трѣбва да съществува, за да утѣшава и вдѣхва надежда.

С В О Б О Д Н А Т Р И Б У Н А .

Конгреса на Българския Евангелизмъ.

Мозька е чувствителния центъръ на човѣшкото тѣло. За щастие или за нещастие на коя да е часть на тѣлото се съобщава на мозька, а последния чръзъ органитѣ на изржението извиква на съчувствие въ радостъ или скърбъ външния свѣтъ. София е мозька на царство България. Народното нещастие тамъ е най-добръ известно и отъ тамъ се апелира за християнско съчувствие. Пострадалиа народъ отъ всѣкъдѣ вика и вълнува столицата, както смазания организмъ вълнува мозька.

Българския Евангелизмъ, като същественъ органъ отъ разбития Български организмъ, на края на мѣсецъ

Октомври бѣ повиканъ въ София да каже и той думата си по народното положение *днесъ*. Каква бѣ тази дума? Покана къмъ сънародниците си да отпратятъ гледъ къмъ Христа и Него распятъ, да се вслушатъ въ божественитѣ Му съвѣти и по примѣра Му да се жертвовать за благо на народно.

За постигане на помѣнатата цѣль при цѣрене на болия народенъ организмъ въ поканата се прѣпоръчаха слѣднитѣ рецепти: 1) Голѣмата нужда отъ чиста, здрава и наврѣмена Евангелска литература, която да се поднесе като здрава и питателна храна на гладния мла-

дежки умъ. 2) Да се подбуди заинтересованостъ въ повече и право изучване на Библията, която, както се посочи, въоръжава ученика си съ божествена мощъ за извоюване високъ човѣшки животъ, и която въ рѣшитѣ на ученика си става лостъ за подягане народа до голготското равнище. 3) Нуждата отъ училища, гдѣто наука и възпитание да се положи на християнска основа, гдѣто младежитѣ характери ще се зидатъ върху Христовитѣ принципи.

Въ послѣдната сказка отъ програмата на конгреса се посочи на *задачата*. Г-нъ Ст. Ватралски, Евангелския поетъ, въ името на старозавѣтния пророкъ, слѣдъ като ясно показа, какъ Богъ е поставилъ Българския народъ въ горнилото на сѣдбата, той покани всички отрицателни народни фактори да разрѣшаватъ *задачата*. Като подложи задачата на строго логично сжжение и на Христовитѣ принципи като единствено съвършено мѣрило на моралъ, г. Ватралски намѣри, че социалисти, материалисти, православни, унии, учители, възпитатели, политикани и партизани нѣматъ почва за разрѣшението на задачата. Тази задача стои прѣдъ Евангелизма, но ще я разрѣши само онзи Евангелизмъ, който стои и живѣе на Христовото Евангелие. Прѣдставителитѣ на Евангелизма отъ цѣла България и свободна Македония се разотидоха още веднажъ да атакуватъ противохристиянскитѣ течения, като чувствуватъ че прѣдъ тѣхъ върви единъ великанъ Евангелистъ, който блѣщи като звѣзда пътеводителка по небосклона на Българския Евангелизмъ.

Духътъ на молитвенитѣ събрания и проповѣди бѣ изряднапрсява. Молитви се отправиха къмъ Подателя на все добро да бѣде отговорена надъ конгреса и народа знаменитата молитва на Спасителя за послѣдователитѣ Си: „Огче Святгий, упазй ни въ името Си тия които Ми даде, за да бждатъ едно, както Ний,“ (Иоана 17, 11). Сърдечно се пожела отъ всички единство въ името Христово.

Вънъ отъ програмата на конгреса заслужаватъ да се спомнѣнатъ още двѣ лица. Едното е г. Семковъ, делегатъ отъ Видинъ, човѣкъ на труда и практичното християнство. Приказката му прѣдъ конгреса за личната му християнска опитна дѣйностъ бѣ тѣй увлкателна, че слушателитѣ, професионални евангелисти, чувствоваха че Божия Духъ говореше чрѣзъ Него. Той право е билъ наричанъ Данаилъ въ Видинъ. Неговия дѣятеленъ до себепожъртвование животъ за чистото Христово християнство се право изрази отъ едноконгресистъ въ думитѣ: „Дѣйствио християнство.“ Конгресиститѣ занесоха съ себе си впечатление за г. Семкова като примѣренъ Христовъ кръстоносець.

Другото лице е добрѣпознатия Български поетъ и християнски философъ г. Стоянъ Михайловски. Делегати на конгреса отъ всекъдѣ изъ България имаха редкия случай да чуятъ този великъ мислителъ. Рѣчта му бѣ отиравена специално къмъ конгресиститѣ като къмъ „сработници на Бога.“ Делегатитѣ се разпрѣснаха пакъ по мѣстата си като прѣчистена кръвь по Българския организъмъ съ насърдението, че въ мозъка на отечеството си оставятъ едно сърдце, което тупти въ името на сжщия Христосъ, сърдце, което храни и крѣпи християнската мисль.

Въ конгреса изпъкнаха нѣкои погрѣшки, които добрѣ ще е да се спомнѣнатъ за поука на бждащи конгреси.

Случи се делегатитѣ да сж охотливи говорители. Всеки бързаше да говори. Накрая излезе че много се говори, но съвсѣмъ малко се каза за уяснение на въ-

проситѣ що се разискваха. Говоритѣ се много за миналото, а за *днесъ* малко се каза.

Случи се сжщо мнозинството отъ делегатитѣ да бѣха стари хора, пѣкои отъ тѣхъ творци на Българското минало. Тѣ говориха за нови мироприятия, но мъчно имъ бѣше да се простятъ съ старитѣ спѣнки на дѣлото. „Много добрѣ сме карали Евангелското дѣло до сега, да продължаваме и за напредъ тѣй; за подобрене не можемъ на нѣма нужда за подобрене: тѣй се изказаха нѣкои старци, точно както обичайно се изказва Българския Св. Синодъ. А защо младежитѣ едвамъ сж засега отъ Евангелското дѣло и защо ги нѣма въ църквата, този въпросъ се избѣгна.

Още не се зачете авторитетъ на конгреса въ самостоятелно разрѣшение на подигнатитѣ въпроси. Нѣкои делегати се считаха по авторитетни отъ цѣлия конгресъ. Повдигнаха прѣдъ конгреса въпроси, разрѣшението на които трѣбвало да бѣде както тѣ искатъ, както тѣ сж си ги разрѣшили прѣдварително. Каква нужда тогава отъ конгресъ, ако пътя на Евангелското дѣло сами си опрѣдѣляме?

Делегатъ.

Бѣгли впечатления отъ конгреса.

Както редакторътъ на „Хр. Свѣтъ“ е прѣдчувствувалъ въ статията си „Съборътъ на евангелскитѣ църкви въ България“, този конгресъ излѣзе какиго яловъ. Мъчила се, трудила се планината та роди — нишка. Но какво повече може да се очаква отъ мрътва планина?

Сказчицитѣ бѣха повечето злѣ подобрани — по липса, може би, на материалъ, — слабо подготвени и темигъ неумѣло аргументирани. Нѣкои отъ нихъ бѣха цѣла семковщина. Слѣдния разговоръ между двама слушатели ще поясни думитѣ ми:

Г-жа: „Какво впечатление ви прави рѣчта на г. Безименовъ?“

Г-нъ: „г. Безименовъ каза всичко което помни отъ всичкитѣ си за всички случаи проповѣди. И съвсѣмъ удобно завърши съ думитѣ: „И много повече може да се каже“. Г-нъ Безименовъ има моженъ гласъ, комуто въроятно дължи назначението си за сказчикъ“.

Въ общитѣ по прѣдмега разисквания участвуваха почти сѣ сжщитѣ хора, говорейки по-често извънъ рамкитѣ на прѣдмета, безъ самъ говорители да знае че е *извънъ*. Повечето отъ участницитѣ говорѣха неподготвени и зимаха темата си не отъ програмата, а отъ нѣкои случайна фраза на погрѣди говорилитѣ. Тѣй се прѣтхемъ въ единъ омагиосанъ кръгъ на отвѣчени и провлѣчени разисквания, и свършвахме съ разсѣянность и неразбория.

Оратори, декламатори и протестанствующи клепаля — колкото щещъ; но идеалози, апостоли и усърдни ревнителѣ за истината почти никакви. Съвсѣмъ малцина отъ делегатитѣ реализираха сждбоноснитѣ за българизма врѣмена, редкото за евангелизация благоврѣмие и тежката наша за това отговорностъ.

На какво се дължи тая морална и умствена изнемощелостъ? Безъ да се спирамъ за щателна на болѣстѣта диагноза, ще каже че то е единъ отъ признацитѣ на растещето между насъ мрътвило. Изъ година въ година ние избесоляваме и изпадаме до равнището на свѣта. Свѣтовщинага, мамонизмътъ, машиналността и мръзелътъ, убиватъ и измѣстятъ: простодушието, безкористието, духа на искреностъ и усърдие, силата за борчески и твор-

чески поддемъ. Въ резултатъ имаме (още недорасли, разбира се) парализно буквоядство въ вѣручението и кориптна котерийностъ въ управата.

Котерийството („сн. синодъ“) се е така добръ закрѣпило и е станало така самоувѣрено и арогантно, щото не допуска никаква критика на дѣлата си. Това зло, очебийно на всѣко конгресно събрание, си особно показа рогата на послѣдното. Разискваше се евангелистикитъ органъ в. „Зорница“, за дълги години небрѣжно и некадърно редактиранъ, ала прилѣжно и майсторски експлоатиранъ, отъ А. С. Цановъ. Заинтересуванитъ изрично ограничаваха разискванието по финанситъ му. Единъ младъ проповѣдникъ се осмѣли да не признае това ограничение. Сразиха го за това. Азъ го подкрѣпихъ. Какъ, попитахъ, бива да разискваме срѣдствата и не цѣльта на тия срѣдства: съдържанието на вѣстника? „Зорница“ се зазори, ала не изгрѣя. И нѣма да изгрѣе подъ настоящето редакторство. Нито е необяснимъ наклонътъ и къмъ заходжане. Редактирането на такъвъ вѣстникъ въ името на такава кауза трѣба въ духъ на пълнѣйше посвещение да бѣде единъ цѣль апостолатъ, а не срѣдство за поминъ и семѣйни цѣли. Говорите ни за голѣмитъ му парични оскъдности, ала ние не можемъ да не се запитае: какъ става че „Зорница“ отъ година

въ година сиромашѣе, а нейниятъ редакторъ сжщеврѣмено богатѣе

Тукъ се дигна голѣмъ вой. (Допрѣхъ се, види се, до живата рана.) Стана суматоха. Цѣлиятъ „св. синодъ“ се изправи въ своето могѣщество и си излѣзе изъ църквата демонстративно. Прѣдседателтъ не излѣзе, но отъ оскрѣбленията му по мой адресъ бѣ явно че сърцего му отиде съ възмутенитъ „св. старци.“ И други отъ останалитъ казаха: „Това не е хубаво.“ И знаете ли, г. Редакторе, какъво не било хубаво? Не това че имало прѣстѣпностъ, а това че имало избличение на прѣстѣпника; не това че се експлоатирало съ едно свято дѣло за лични и семѣйни цѣли, а това че грозниятъ фактъ билъ посоченъ; не това че се въртела търговийка въ храма Божи, а това че търговцитъ били изпѣдени. Това плахо земене страната на творителя противъ избличителя на злото е знаменателно. То не показва ли че злото бирѣе защото намира почва въ самото общество?

Обаче, азъ далече не съмъ обезсърченъ. Азъ съ радостъ констатирамъ фактътъ че още има искрени евангелисти, които татулѣтъ на свѣтовщината не е оопилъ и които не сж прѣклонили колѣно прѣдъ Мамона.

Красносело, при София.

Стоянъ Ватралски.

М Л А Д Е Ж К И О Т Д ъ Л ъ .

Rev. James W. Cole, B. D.

Най-благородното ни наслѣдствено право.

I.

Труда е наслѣдственото право на човѣшкото плѣме. Той не е проклѣтия, но благословение. Не е бѣлѣгъ на унижение или на робство, но знакъ на царско достоинство. „Отецъ Ми до сега работи“, казваше Христосъ; и цѣлата вселена свидѣтелствува за тоя фактъ. Усилена, непрѣстанна дѣйностъ е закона на живота въ физическото и моралното царство. Който иска да живѣе, трѣбва да работи; безъ това не може да има растеж и развитие на тѣлото и ума. Щомъ прѣстанемъ да работимъ, прѣставаме и да живѣемъ. Празнодѣлието произвежда застои, чийто единственъ резултатъ е развала, тлѣние и смъртъ.

Прѣродителя на човѣшкия родъ, още безгрѣшенъ, бѣ му дадено да работи. Рая бѣ му даденъ „да го работи и да го пази.“ Послѣдватия му грѣхъ и изпѣдане отъ Едемъ, не направиха измѣнение въ тоя основенъ законъ на живота му. Подиръ това, за него и подобнитъ му, труда бѣ различенъ, помѣченъ и неизводителенъ, обаче не бѣ нѣщо ново за него; много помалко бѣ, както често се прѣдилага, слѣдствие отъ грѣха.

Всичкитъ свѣтове сж работилници. И нашата планета не е изключение отъ това. Небето, най-послѣ, ще събере най-хубавитъ произведения на земята за всемирното си изложение. Тогава въ него „ще донесатъ славата и почестъта на народитъ.“ Но само „славата и почестъта“ на труда е който ще се изложи тамъ.

Вършимъ ли нѣщо което ще бѣде за съхранение и показъ въ небето? Страшно нѣщо е да не извършимъ нищо достойно, да живѣемъ за нищо достойно — да бждемъ за нищо достойни.

Надарени както сме съ такива божествени и зародишни сили, и поставени въ единъ свѣтъ възможенъ да развие най-доброто въ насъ, до най-висшата точка що можемъ да достигнемъ, какъвъ срамъ е да направимъ живота си горестъ и проклѣтия. Уви, колцина правятъ това?

Да прѣдотвратимъ такъво злополучно съществуване, да спомогнемъ за по-благородно живѣене и да съдѣйствуваме къмъ приготвяне за по-велика работа въ по-славнитъ свѣтове, — ето цѣльта на нѣколко отъ статиите слѣдъ настоящата. Въ тѣхъ ще се намѣрятъ думи на мѣдростъ отъ ония които сж постигнали, всѣки по своя начинъ и въ своя кръгъ, нѣщо отъ успѣха въ тоя свѣтъ. Тия които ще ви говорятъ въ иднитъ статии, подъ тоя отдѣлъ, спѣшатъ къмъ живота отвѣдъ стенитъ на конечността. Нѣкои вече сж минали отвѣдъ. Ние трѣбва да завземете мѣстата имъ, трѣбва да вършите работата имъ; по редътъ си трѣбва да помагате на другитъ, както тѣ помагатъ вамъ днесъ. Вслушайте се въ добритъ имъ съвѣти и въ цѣвнитъ имъ прѣдупрѣждения. Тѣ ще ви избавятъ отъ много сърдечни болки и при това, отъ отчаяние въ бждаше.

И ние може да сполучите. Естествено, никой отъ васъ не желае да бжде съсипия — да го считатъ като

„търне“ и „плѣва.“ Пожелайте живота ви даденъ отъ Бога, да бѣде благословение вамъ и на другитѣ. Добръ е въ началото на попрището ви да помните че нѣма учителъ както опитността, нито уроци тъй впечатителни и скѣпи както нейнитѣ. Дѣйствително, повечето отъ васъ не ще влѣзете въ друго училище, и всички често ще трѣбва да земате уроци отъ нея. Обаче не е нито разумно нито безопасно да уповавате *всещѣло* на онова що може да научите отъ опитността ви, защото вие ще разберете че знанието добито тамъ, колкото и цѣнно, често пѣти дохожда тъй късно за да ви ползва въ тоя животъ, и ще служи само да ви напомнимъ за прѣдшната ви глупость. Прочее, бѣдете готови да се учите отъ другитѣ.

Примѣра е по добъръ, по-благъ и по ефтинъ учителъ, отколкото опитността, и многото уроци изъ живота на разни личности, които ще ви се дадатъ, ако добръ ги усвоите, ще ви помогнатъ въ старанията ви благородно да използвате талантитѣ що ви сѣ въвѣрени. Каквото и да е положението въ живота ви, увѣрете се прѣди всичко, че всѣки честенъ трудъ, рѣченъ или умственъ, е благороденъ. Работника е що величае работата, а не работата що удостоива работника.

Христосъ, на скромния дърводѣлски тезгяхъ, бѣ много по-великъ отколкото оня що държеше скиптъра на Кесаря. Ако имаше желанието да сѣди на Кесаревия тронъ, той не щѣше да е Христосъ. Защото единствения пѣтъ отъ земята къмъ небесната слава лѣжи прѣзъ долината на смиренieto. Тогава не се срамувайте нито отъ бѣдната ви обстановка, нито отъ скромната ви и мъчна работа. Бѣдни и непознати ли сте? Туй не може да ви попрѣчи за да достигнете до честия и богатство. По добръ, то ще ви даде по-голямъ поминакъ. Само намиращия се низко има възможността да се изкачи на горѣ; и колкото по-високо се изкачва, толкозъ по-голямъ славата му и по-нарастваща силата му. „Врѣмето и азъ срѣщу кои да сѣ други двама“, се провиква единъ езически философъ. Вие трѣбва да имате сѣщия куражъ, защото нѣма прѣдѣлъ на врѣмето въ великия Божи всемиръ. Всичкитѣ идни вѣкове сѣ ваши. Рѣшете, тогава, да направите нѣщо благородно отъ васъ си, — да извършите нѣщо достойно за вършене. За това ще се искава усиленъ трудъ. Само малцина се борятъ за усилахъ, както всеизвѣстния мисионеръ и изслѣдователъ, Ливингстонъ.

Родителитѣ на Давидъ Ливингстонъ се намирали въ такива трудни обстоятелства щото на десетъ годишна възраст той билъ даденъ да работи въ една памучна фабрика за да допринесе нѣщо срѣщу поминака на сѣмейството. Ала момчето гладувало за знание, така че сѣ часть отъ осѣждната си заплата, прѣзъ първитѣ нѣколко седмици, той си купилъ малка латинска граматика, и почналъ да расте умствено. Изисквало се да започва работа въ фабриката въ шесть часътъ заранъта, и да продължава до осемъ часътъ вечерта, сѣ малкъ промежутъкъ за закуска и обѣдъ. Но неустрашимо той работилъ, тичайки, при свършъка на дългия денъ, къмъ едно вечерно училище, и слѣдъ това за дома, да влине очи въ рѣчника си до полунощъ и по-късно, или, както той оригинално ни казва, майка му грабвала свѣщта отъ него за да го накара да си лѣгне. Въ късия си разговоръ за старанията му да добие възпитание, той казва; „Никога не получихъ нито едно петаче помощъ отъ нѣкого. Четенето ми, додѣ работѣхъ, ставаше като поста-

вяхъ книгата на прѣдачката, така че можехъ да долавямъ прѣдложение слѣдъ прѣдложение, сновейки въ работата си. Така продължавахъ да уча, несмушаванъ отъ шумътъ на машинитѣ. За нѣколко години той работилъ тъй, четейки, казва той „всичко що попаднеше въ рѣцѣтъ ми, освѣнгъ романи.“

Той станалъ отличенъ въ класицитѣ. Той чель жадно всичкиѣ книги по науката и пътешествията що намиралъ. Той изучавалъ практически геологията и ботаниката, скитайки се съ километри за да търси образци. Ставайки християнинъ, той рѣшилъ да стане мисионеринъ. На 19 години билъ повишенъ на сучене памукъ, работа, казва той, „що бѣ извъредно тежка за едно слабо и дребно момче; но за това пѣкъ ми се плащаше добръ, и ми даде възможность за себеподдрѣжка прѣзъ врѣмето въ което бѣхъ слѣшателъ въ класовѣтъ по медицитъвата и грѣцки въ Глазговъ, зимѣ, както и на лекциитѣ по богословие на Д-ръ Уардлоу, лѣтъ.“

Запискитѣ за живота и трудовѣтъ му като мисионеръ и изслѣдователъ въ Америка сѣ домашна приказка. Повѣстьта за какъ половината отъ свѣта бѣ се раздвижилъ за да узнае съдбата му, изпращането на Станлеевата експедиция да го търси, отварието на Африка за цивилизацията, съставляватъ общезвѣстния романъ въ 19-й вѣкъ. Мъченъ и упоритъ трудъ бѣ що направи Давидъ Ливингстона знаменитъ. Относно тоя трудъ той каза: „Като погледна назадъ на тоя ми усиленъ животъ, не мога да не се чувствувамъ благодаренъ че той съставляваше такъва главна часть отъ ранното ми възпитание, и, да би било възможно, желалъ бихъ да почна живота изново посрѣдъ сѣщитѣ мъчни обстоятелства, и да мина прѣзъ сѣщото трудно обучение.“ Тоя е духътъ що създава героитѣ. Не се отвърщайте, тогава, отъ работата си, нито се отчайвайте отъ скромната ви обстановка. Безплодната почва, свирѣпитѣ бури и суровитѣ вѣтрове развиватъ якия и великански дѣлъ.

Богъ ни е отредилъ за благородни цѣли, и ни е поставилъ въ тоя сѣ изпитии свѣтъ, за да развие най-доброто въ насъ, като дава всѣкому работа да върши. Не Го разочаровавайте, и не посрамявайте себе си, искайки лесни дѣлжности, но вършете работата си и вършете и добръ. Така, стѣпка слѣдъ стѣпка, вие ще бѣдете водени къмъ по-благородни дѣла и по-голяма полезность, сѣ име достойно да се брои между безсмъртнитѣ.

Прѣвжда: Ив. Д. Стефановъ.

Г. С. Пашевъ.

ФАКТОРИТЪ НА НАШЕТО ЛИЧНО, СѢМЕЙНО И ОБЩЕСТВЕНО ВЪЗПИТАНИЕ.

Това е една брошура, която заслужава да се прочете отъ всѣки родителъ. Нашия народъ страда отъ невъзпитание. Нашиѣ домове и училища сѣ още далечъ отъ своето назначение. Нуждаемъ се отъ възпитатели, отъ добръ възпитани граждани и гражданки. Г-нъ Пашевъ добръ е развилъ прѣдмета. Книжката е малка и лесно се чете. Всѣки може да си я набави отъ редакцията на сп. „Народенъ Пастиръ“ — Варна, срѣщу 40 ст.

Изстинали!...

Изстинали!...! — Така говори всеки проходящъ.
Изстинали!... бърбори старецъ вече лѣтящъ
В' самозабрава, полуглупъ, къмъ своя край,
И за синовете си клѣти стене и ридаи.

Изстинали!... пищи вдовица с' раздирающъ хленчъ
Дѣчица ми клѣти татко ви и далечъ.
Литна той отъ назв' в' неизвѣстни край, —
Хлѣбъ за васъ дѣчица!!. Гладно какъ се траи!

Изстинали!... в'обѣсена, полуглуда майка
Обгърната в'ужасъ кже се и ваика.
Дѣцата ми!... дѣцата ми!... милитѣ дѣца...!
Що г'рабнахте кждѣ сѣ! — Дайте да цѣлуна свѣтлигѣ
имѣ лица!

Изстинали!... В'тихъ потаенъ катъ
Трѣпти в'уплаха дѣва с'буйна грждъ
И стене! — А стонътъ тѣи тажненъ печаленъ
Катъ в'струвени мечти — сѣтни звѣтъ процаленъ!

Изстинали!...! Пискатъ малки дѣчица!
Мамичко ти мила наши бащица
Що говорятъ вентѣ че в'оназъ стърна
Падналъ е продупченъ — чу ли ти това?!

И заплакватъ дружно, хленчатъ и съ гласъ
Отправятъ проклетия тамъ къмъ югъ съ бѣсъ. —
И чуватъ въ отзвукъ тайнствено, отврѣдъ
Изстинали!...! шеметно че мълвятъ наврѣдъ!

А. Воденчаровъ.

СНѢЖНИ НАВѢТВИ.

За кого отъ насъ не е изненада първиятъ снѣгъ?
Нѣкои заранъ вше се събуждате и, очудени отъ
странната бѣлѣзнина на прониклия въ стаята ут-
рененъ зракъ, поглеждате изъ прозореца и виждате
цѣлата земя въ пѣйната бѣла, зимна прѣмѣна; всич-
ко, което до вчера сте гледали въ неговитѣ реални
цвѣтове: покривитѣ на къщата, улицата, безлистнитѣ
дървета, полето и хлѣмоветѣ покрито съ тая пе-
лѣна отъ скрѣжъ, изспанъ отъ небето.

*

А това не е освѣнъ мантията, която природата
разстила върху реликвата на скончания годишенъ,
природенъ развой, за да възвѣсти привѣршека му и
да закрили зачатъка на ново възобновление. Заспила
подъ нея въ отмора почернѣлата плодородница земя
и оспротѣлитѣ клоне на дърветата, въ тихъ покой
изглеждатъ обвити въ нея човѣческитѣ домове, из-
чезнатъ по улицата отпечатѣцитѣ на стѣпки и сѣлѣ-
дитѣ на довчерашия животъ. И сѣквашъ всичко
подъ тоя саванъ примирително шепти: „Край, край
на досегашното, на изживенитѣ стрѣмления...“

И вий, въ своята съзнателна душа, не оставате
съвѣзмъ чужди на тоя общъ откликъ на обновле-
ние, който навѣва бѣлотата и нѣжната чистота на
тоя всеобщъ обликъ...

Отворете му широко душата си и допустнете
го да навѣрши и въ сърдцето ви, надъ вашитѣ по-
желания и мисли, своя очистителенъ процесъ, както
върху природата.

Когато въ околната си квартира се радвашъ
на обезпеченото спокойствие и не смутено доволство
отъ съществуваннето си, чувствоващъ топлината на
пламтищата печка, която е една истинска радостъ на
домашното уединение, не забравяи, че има много съ-
щества, които въ мизерията си сж лишени отъ нея, и
въ чипто несносни жилища безпрѣпятствено нахлу-
ватъ бурята и мразътъ на зимата, и гладътъ витае,
и че тѣ викатъ къмъ Бога, който е сждия между
твоего пманне и тѣхната нищета.

Припомни си и за общитѣ злини, които съще-
ствуватъ само благодарение на нашата незаинтере-
сованостъ, на моето и твоего равнодушие; спомни си за
хлѣдитѣ войници, млади създания, откъснати отъ ра-
доститѣ на сѣмейнитѣ връзки и запратени въ страни
земи, обрѣчени на лишения и безпричинни страда-

ния, зарадъ егоистичнитѣ интереси на самозванни
властници. Тѣхната безпомощностъ надписва надъ
насъ като обвинение за нашето безучастие.

*

Прѣди 1913 години, въ сжшото това годишно
врѣме, се роди въ слава Младенецътъ, който сѣвѣ
да даде завѣта на Своего слово и отмина въ черто-
витѣ на проводителя Си. То е тѣи далечъ, че ний
въ сѣнката на забвение, сме наклонни да прѣкар-
ваме живота си безобязнено и несмутено отъ стро-
гитѣ постановления на Неговата правда. Ще доде
обаче пакъ деньтъ на Неговата властъ, ще ни дигне
Той отъ покоя на гроба ни, и ще ни въздаде награ-
дата на неотмѣнна и безконечна участъ, спорѣдъ се-
гашиото ни усърдие...

*

Взри се въ бѣлата, снѣжна прѣмѣна на свѣ-
тътъ, която е около тебе; остави да изпѣлви душата
ти поривътъ къмъ обновление и чувството на чис-
тота, които идатъ отъ нея, и тури край на непра-
ведното и недостойно въ досегашния си животъ, как-
то тя закрива и погрѣбва всичко мъртво на отми-
налата година.

Хроника и Бѣлѣжки.

Този е послѣдния брой отъ 1913 година. Редак-
цията на „Хр. Свѣтъ“ насърдена отъ многобройни
абонати, приятели, чувства се достатъчно гаранти-
рана да продължи излизането на списанието и за
прѣвъ идната 1914 година. Януарския брой обѣщава
да бже нѣщо особено. Ще го изпратимъ на всички,
стари абонати, вѣрвайки че и за наврѣдъ ще желаятъ
да го получаватъ. Има нѣкои отъ тѣхъ, които още
не сж уравнили смѣткитѣ си. Молимъ ги да изпра-
тятъ паритѣ веднага, да не ги завари новата година
въ дългъ.

Който абонира петъ (5) нови абонати ще по-
лучи едно годишно течение безплатно. Разпространя-
вайте „Хр. Свѣтъ“. Дайте го на всекъ, който знае
да чете.

Поради многого другъ материалъ хрони-
ката въ този брой съксяваме. До пѣти п

